

Rampbestrijdingsplan

Hoogwater Limburg

2026 – 2029

[Concept]

**Veiligheidsdirectie van Veiligheidsregio
Limburg-Noord**
Mevr. C. Angevaren

**Veiligheidsdirectie van Veiligheidsregio
Zuid-Limburg**
Dhr. L. Houben

d.d.:

**Algemeen Bestuur van Veiligheidsregio
Limburg-Noord**
Dhr. A. Scholten

d.d.:

**Algemeen Bestuur van Veiligheidsregio
Zuid-Limburg**
Dhr. W. Hillenaar

d.d.:

d.d.:

Colofon:

Dit rampbestrijdingsplan is tot stand gekomen onder regie van Kerngroep Hoogwater Limburg, bestaande uit vertegenwoordigers van de Veiligheidsregio's Limburg-Noord en Zuid-Limburg, Rijkswaterstaat, Waterschap Limburg en het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg.

Druk:

Versie 8.0

Eindredactie:

Crisisbeheersing Veiligheidsregio Limburg-Noord en Veiligheidsregio Zuid-Limburg

Inhoud

1. Inleiding		4
2. Bestuurlijk en wettelijk kader		
2.1 Inleiding	2.1	7
2.2 Leiding & coördinatie	2.2	7
2.3 Convenant 'Hoogwaterberichtgeving en prognoses 2020'	2.3	7
2.4 Verantwoordelijkheden	2.4	7
2.5 Uitwerking overige individuele partners	2.5	9
2.6 Bijstand en militaire steunverlening (in het openbaar belang)	2.6	10
2.7 Beheer	2.7	10
2.8 Oefenen	2.8	10
2.9 Bestuurlijke netwerkkarten	2.9	11
3. Scenario hoogwater regionaal watersysteem		
3.1 Inleiding	3.1	13
3.2 Melding & alarmering / op- en afschaling	3.2	13
3.3 Leiding & coördinatie	3.3	16
3.4 Informatiemanagement	3.4	17
3.5 Communicatie	3.5	18
3.6 Evacuatie	3.6	19
3.7 Samenhang hoogwater regionaal watersysteem en hoogwater Maas	3.7	19
4. Scenario hoogwater Maas		
4.1 Inleiding	4.1	20
4.2 Definitie afvoer en waterstanden	4.2	21
4.3 Melding & alarmering / op- en afschaling	4.3	21
4.4 Leiding & coördinatie	4.4	24
4.5 Informatiemanagement	4.5	25
4.6 Communicatie	4.6	27
4.7 Evacuatie	4.7	28
4.8 Isolatie van gebieden	4.8	29
4.9 Achtereenvolgende aandachtsgebieden	4.9	30
5. Scenario falen kering en poldereffecten		
5.1 Inleiding	5.1	31
5.2 Duiding scenario's falen primaire kering	5.2	31
5.3 Melding & alarmering / op- en afschaling	5.3	34
5.4 Leiding & coördinatie	5.4	34
5.5 Informatiemanagement	5.5	34
5.6 Evacuatie	5.6	35
5.7 Communicatie	5.7	35
5.8 Waterbezwaar binnendijs (kwelwater en gebiedseigen water)	5.8	35
6. Organisatorische kaders		
6.1 Inleiding	6.1	37
6.2 Impact Analyse Team Hoogwater Limburg	6.2	37
6.3 Internationale samenwerking	6.3	38
6.4 Burgerparticipatie	6.4	39
6.5 Evacuatie	6.5	39
6.6 Nafase hoogwater	6.6	43
7. Bijlagen & afkortingenlijst		46

1. Inleiding

Voor u ligt het Rampbestrijdingsplan Hoogwater Limburg 2026 – 2029 voor de veiligheidsregio's Limburg-Noord (VRLN) en Zuid-Limburg (VRZL). Dit plan is opgesteld naar aanleiding van de bestuurlijke wens in beide veiligheidsregio's om een specifiek plan te hebben voor de hoogwaterproblematiek rondom de Maas en het regionaal watersysteem.

Limburg heeft meerdere keren overlast ondervonden door hoogwater. In 1993 en 1995 overstroomden grote delen in het stroomgebied van de Maas, met grootschalige evacuaties en enorme schade tot gevolg. In 2021 ging het hoogwater alle scenario's te buiten. Zowel de Maas als het regionaal watersysteem, bestaande uit beken en zijrivieren, traden buiten hun oevers door heftige regenval in hogerop gelegen gebieden. Nooit eerder was er zoveel neerslag, rivierafvoer en schade tegelijk in het gebied, met omvangrijke overstromingen tot gevolg. Naar aanleiding van de aanbevelingen uit de evaluaties van het hoogwater in 2021, is het Impact Analyse Team Hoogwater Limburg (IAT, hoofdstuk 6.2) geïmplementeerd. De taak van het IAT betreft het duiden van de hoogwatersituatie in het hoofdwatersysteem van de Maas en/of het regionale watersysteem (beken en zijrivieren) en het leveren van die duiding aan de opgeschaalde regionale crisisorganisaties van de Limburgse veiligheidsregio's.

Hoewel rondom de Maas vele voorzieningen zijn getroffen om wateroverlast te voorkomen, kunnen primaire waterkeringen bezwijken of overstromen. Hoogwater wijkt op facetten af van de reguliere rampenbestrijding en crisisbeheersing, zowel qua tijdsverloop als qua verantwoordelijkheden. Met dit rampbestrijdingsplan wordt beoogd dat de (crisisorganisaties van de) Limburgse veiligheidsregio's adequaat zijn voorbereid op dergelijke incidenten, in nauwe samenwerking met de overige organisaties in het speelveld, zoals de gemeenten, Rijkswaterstaat, Waterschap Limburg, WRL, Defensie en de politie.

Doelstellingen

Het Rampbestrijdingsplan (RBP) Hoogwater Limburg heeft drie doelstellingen:

1. Het vastleggen hoe de coördinatie tussen de betrokken actoren bij een hoogwatersituatie in de Maas en/of het regionaal watersysteem verloopt;
2. Het beschrijven van de omvang en de effecten van de verschillende hoogwaterscenario's;
3. Het vastleggen van de voorbereide acties en taken bij het optreden van hoge waterstanden in de Maas en/of het regionaal watersysteem.

Reikwijdte plan

Het RBP Hoogwater Limburg is opgesteld om de gevolgen van hoogwater in Limburg zoveel mogelijk te beperken en te bestrijden. Hierna volgt een opsomming van gemeenten welke effecten kunnen ervaren van hoogwater uit het regionaal watersysteem (zijnde beken en zijrivieren) en/of de Maas: Eijsden-Margraten, Maastricht, Vaals, Gulpen-Wittem, Valkenburg aan de Geul, Meerssen, Heerlen, Voerendaal, Beek, Beekdaelen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld, Stein, Sittard-Geleen, Echt-Susteren, Maasgouw, Roermond, Roerdalen, Leudal, Beesel, Peel en Maas, Venlo, Horst aan de Maas, Bergen, Venray, Gennep en Mook en Middelaar. Dit RBP dient als kapstok voor alle monodisciplinaire planvorming die door de individuele partners voor hoogwatersituaties wordt opgesteld.

Leeswijzer

Het RBP Hoogwater Limburg bestaat uit drie onderdelen:

- Bestuurlijk deel: beschrijft het wettelijk- en beleidskader dat van toepassing is op de organisatie van de hoogwaterbestrijding.
- Operationeel deel: beschrijft de scenario's met de randvoorwaardelijke crisisbeheersingsprocessen en de generieke organisatorische kaders tijdens een hoogwatersituatie in de Maas en het regionaal watersysteem.
- Bijlagen.

Het RBP hangt samen met veel verschillende plannen en planfiguren. In bijlage L is daarom een schematisch overzicht te vinden van de diverse plannen en hoe deze zich verhouden tot elkaar.

Vaststelling

- Het bestuurlijke deel wordt vastgesteld door het algemeen bestuur van Veiligheidsregio Limburg-Noord en het algemeen bestuur van Veiligheidsregio Zuid-Limburg.
- Het operationele deel wordt vastgesteld door de veiligheidsdirectie van Veiligheidsregio Limburg-Noord en de veiligheidsdirectie van Veiligheidsregio Zuid-Limburg.
- De bijlagen worden vastgesteld door de MT CB van de veiligheidsregio Limburg-Noord en het programma crisisbeheersing en rampenbestrijding van de veiligheidsregio Zuid-Limburg. De monodisciplinaire bijlagen worden vastgesteld door de kolommen. Het Convenant 'Hoogwaterberichtgeving en prognoses 2020' is in de bijlagen opgenomen, maar is eerder vastgesteld door de algemeen besturen van de beide Limburgse veiligheidsregio's en Rijkswaterstaat (RWS). Een aantal documenten is aan verandering onderhevig en zijn derhalve niet als document toegevoegd aan de bijlagen. Er wordt wel verwezen naar deze documenten.

Bestuurlijk deel

2. Bestuurlijk en wettelijk kader

2.1 Inleiding

Het doel van dit rampbestrijdingsplan is het ondersteunen van de operationele inzet van de betrokken organisaties tijdens een hoogwatersituatie van zowel de Maas als de meest risicovolle beken en zijrivieren in Limburg. Het rampbestrijdingsplan heeft daarmee betrekking op het werkingsgebied van de beide Limburgse veiligheidsregio's. Dit bestuurlijke deel is gericht op de bestuurlijke kaders, juridische aspecten en formele criteria waaraan een rampbestrijdingsplan moet voldoen. Het operationele deel richt zich op de operationele informatie en handvatten die van belang zijn voor de hulpdiensten en crisisorganisaties tijdens de bestrijding van een hoogwatersituatie.

2.2 Leiding & coördinatie

De opschaling zal verlopen via de Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdingsprocedure (GRIP) en wordt gebaseerd op de prognose van de afvoer bij vooraf bepaalde meetpunten. Bij hoogwater wordt in principe geen Commando Plaats Incident (CoPI) ingericht, tenzij er zich lokaal knelpunten voordoen waarvoor multidisciplinaire coördinatie noodzakelijk is. De Regionale Operationele Teams (ROT's) van beide veiligheidsregio's worden bij hoogwater uitgebreid met liaisons van Rijkswaterstaat, Waterschap Limburg en de RMOA. Bij VRLN neemt laatstgenoemde standaard deel aan het ROT, bij VRZL wordt deze conform het regionaal crisisplan niet standaard opgeroepen. De dijkgraaf van Waterschap Limburg en de Hoofd Ingenieur Directeur (HID) van Rijkswaterstaat maken bij hoogwater deel uit van de beleidsteams (GBT/RBT) van de beide Limburgse veiligheidsregio's.

2.3 Convenant 'Hoogwaterberichtgeving en prognoses 2020'

Een adequate hoogwaterbestrijding is niet mogelijk zonder registratie en voorspelling van de waterstanden in de Maas. De Veiligheidsregio en de gemeenten in de regio baseren hun activiteiten uitsluitend op de verwachtingen zoals die worden ontvangen van Rijkswaterstaat op basis van afspraken in het tussen de Limburgse veiligheidsregio's en Rijkswaterstaat afgesloten convenant. Dit convenant is terug te vinden in de bijlagen.

2.4 Verantwoordelijkheden

2.4.1 Verantwoordelijkheden bij duiding binnen het beheergebied

Binnen het beheergebied van Limburg zijn de waterpartijen verantwoordelijk om informatie en duiding te verschaffen over zaken waar zij beheerder van zijn.

Rijkswaterstaat

Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor de duiding van waterstanden en afvoer in het hoofdwatersysteem (de Maas). Daarnaast geeft het duiding over omleidings- en omvaarroutes op rijkswateren- en wegen.

Waterschap Limburg

Waterschap Limburg heeft de verantwoordelijkheid voor duiding van het regionale watersysteem. Daarnaast verschaft WL duiding wanneer water vanuit het hoofdwatersysteem over de primaire waterkering stroomt of dreigt te gaan stromen (dijken langs de Maas). Dat geldt ook voor de duiding van wateroverlast vanuit het regionale watersysteem.

Beide waterbeheerders zijn verantwoordelijk voor buffers die onder hun eigen beheer vallen.

Gemeenten c.q. crisisorganisaties in veiligheidsregio's

Waar de waterpartners duiding geven aan de (verwachte) reikwijdte van het water en de (te verwachten) waterdiepte, nemen de gemeenten c.q. de crisisorganisaties in de veiligheidsregio's besluiten over de te nemen bevolkingsgerichte crisismaatregelen in de vorm van acties als gevolg van deze besluiten. Denk hierbij aan evacuaties en ontruimingen.

2.4.2 *Verantwoordelijkheden primaire en overige keringen*

Primaire waterkeringen bieden bescherming tegen overstromingen bij hoogwater vanuit de Noordzee en diverse grote, binnenlandse rivieren en wateren, waaronder de Maas. Daarbij gaat het met name om die gebieden waar eventuele overstromingen potentieel veel slachtoffers of grote economische schade tot gevolg hebben. Op basis van de Omgevingswet heeft Waterschap Limburg de zorgplicht voor het beheren van veruit de meeste primaire waterkeringen in provincie Limburg (enkele waterkeringen zijn in beheer van Rijkswaterstaat) en daarmee de verantwoordelijkheid voor de staat van de dijken in haar beheer. Het behoort dan ook tot de verantwoordelijkheid van het Waterschap om alle activiteiten in de bestrijding tegen waterschade bij hoogwater vooraf te beschrijven en vast te leggen in een Bestrijdingsplan Hoogwater.

De activiteiten van Waterschap Limburg betreffen onder andere:

- het dichtzetten van coupures en wanden;
- het aanbrengen van tijdelijke waterkeringen;
- controleren van noodplannen van derden die een rol hebben in hoogwaterbescherming;
- het plaatsen van (kwel)waterpompen;
- het organiseren van een adequate dijkbewaking.

Knelpunten en onvoorziene situaties worden ingebracht in het, op dat moment, verantwoordelijke team van Waterschap Limburg en/of de veiligheidsregio (situatie en opschalingsafhankelijk), zodat waar nodig gezamenlijk en tijdig actie ondernomen kan worden. De minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) houdt (direct) toezicht op het optreden van het Waterschap en kan, indien nodig, aanwijzingen geven wanneer er sprake is van een gevaarstelling met betrekking tot de primaire waterkeringen, te weten keersluis Limmel en sluiscomplex Bosscherveld (beide gelegen in Maastricht).

Niet primaire waterkeringen bieden bescherming tegen binnenwater uit de vele meren, kleine rivieren en kanalen. Er zijn verschillende types niet-primaire overige waterkeringen, zoals waterkeringen met een lokaal of regionaal karakter, kanaaldijken en boezemkades. De zorgplicht voor deze waterkeringen is met name belegd bij Waterschap Limburg en decentrale waterbeheerders (gemeenten). Daarnaast is Rijkswaterstaat verantwoordelijk voor de dijken rondom het Julianakanaal. De provincie houdt toezicht op het optreden van het Waterschap en kan, indien nodig, aanwijzingen geven wanneer er sprake is van een gevaarstelling met betrekking tot het regionaal watersysteem. De minister van IenW heeft daarop het oppertoezicht en kan ook rechtstreeks aanwijzingen geven aan decentrale waterbeheerders.

2.4.3 *Bevoegdheden minister Infrastructuur en Waterstaat*

Hieronder volgen kort en kernachtig de formele bevoegdheden die de minister van IenW in kan zetten. Er wordt niet ingegaan op bevoegdheden ten tijde van een uitgeroepen noodtoestand.

Toezicht en handhaving

De minister van IenW kan, ook in het geval van een dreigend watertekort, als bevoegd gezag handhaven op vergunningsvoorschriften of algemene regels. In het bijzonder is de handhaving op de algemene regel inhoudende de specifieke zorgplicht in het stelsel Omgevingswet van belang, omdat de invulling hiervan door de veranderende omstandigheden anders kan uitpakken.

Instructie geven (art. 2.23 Omgevingswet)

De minister van IenW kan aan het provinciebestuur of het waterschapsbestuur een instructie geven over de uitoefening van een taak of bevoegdheid op het gebied van het beheer van watersystemen of het waterketenbeheer als dat nodig is voor een samenhangend en doelmatig waterbeheer (art. 2.23, tweede lid, Omgevingswet). Een instructie kan bijvoorbeeld een opdracht inhouden om een besluit te nemen, of op een bepaalde manier te handelen.

2.4.4 *(Calamiteiten)maatregelen bij gevaar voor waterstaatswerken (art. 19.15 Omgevingswet)*

Bij een gevaar voor waterstaatswerken is de waterbeheerder bevoegd de maatregelen te treffen die hij nodig oordeelt, zo nodig in afwijking van wettelijke voorschriften, met uitzondering van de Grondwet of internationaalrechtelijke verplichtingen. In deze paragraaf worden deze maatregelen aangeduid als 'calamiteitenmaatregelen'. Onder gevaar voor waterstaatswerken wordt verstaan 'de omstandigheid waardoor de goede staat van een waterstaatswerk (oppervlaktelichaam, bergingsgebied, waterkering of ondersteunend

kunstwerk) onmiddellijk wordt aangetast of dreigt te worden aangetast of dit werk ernstig beschadigd of onbruikbaar wordt'.

De inzet van deze bevoegdheid is vormvrij. Dat betekent dat er geen koninklijk besluit hoeft worden opgesteld. Van deze buitengewone bevoegdheid kan pas gebruikt gemaakt worden als de reguliere bevoegdheden ontoereikend zijn.

De Omgevingswet geeft Rijkswaterstaat als waterbeheerder bevoegdheden om maatregelen te treffen indien er een gevaar voor waterstaatswerk ontstaat. In deze paragraaf worden deze maatregelen aangeduid als 'calamiteitenmaatregelen'.

De waterbeheerder mag maatregelen treffen die in strijd zijn met wet- en regelgeving (met uitzondering van de Grondwet en/of het internationaal recht) indien:

- Er sprake is van een feitelijk gevaar, en;
- Het feitelijk gevaar een aantasting voor het waterstaatswerk veroorzaakt of dreigt te veroorzaken, en;
- Het feitelijk gevaar zodanig is dat het noodzakelijk is om deze maatregelen te treffen (en daarbij af te wijken van wet- en regelgeving), en;
- Er geen minder aangrijpende maatregelen nodig zijn, en;
- De maatregelen niet langer voortduren dan nodig is voor desbetreffende situatie.

Deze criteria kaderen het handelen van de waterbeheerder. Het nemen van calamiteitenmaatregelen is dus een uitzondering. Het gaat dan steeds om spoedeisende situaties. Aspecten zoals hinder, kosten en politiek-bestuurlijke gevoeligheden spelen geen rol bij de bepaling van de waterbeheerder om te bepalen om calamiteitenregeling toe te passen.

Volledigheidshalve merken we op dat er geen ruimte is voor het nemen van calamiteitenregelingen indien er sprake is van regulier beheer of indien er sprake is van het regulier uitvoeren van een project.

2.4.5 Verantwoordelijkheden stremming scheepvaart

Een intentionele stremming van de scheepvaart op de Maas of de Limburgse- en Noord-Brabantse kanalen ten tijde van hoogwater komt alleen aan de orde indien daar zeer ernstige redenen voor zijn. Stremming kan bijvoorbeeld nodig zijn door het verloop van het hoogwater, de feitelijke toestand van de primaire waterkeringen en eventuele bedreigde gebieden langs de Maas of kanalen. Het stremmen van de scheepvaart is de verantwoordelijkheid van de Hoofdingenieur-Directeur van Rijkswaterstaat Zuid-Nederland (HID ZN) en vindt plaats op eigen initiatief van Rijkswaterstaat of op aanvraag vanuit belanghebbende (semi-)overheidsorganisaties. Dit geldt ook voor het weer vrijgeven van de vaarweg na een hoogwatersituatie. Een verzoek tot stremming van de scheepvaart door een (semi-)overheidsorganisatie kan worden ingediend bij de HID ZN.

2.4.6 Verantwoordelijkheden evacuatie

Indien evacuatie aan de orde dreigt te komen, dan zal het proces evacuatie binnen bevolkingszorg worden opgestart overeenkomstig de geldende (gemeentelijke) plannen. De daadwerkelijke evacuatie zal door de politie, en eventueel met hulp van Defensie, worden ondersteund. Het besluit over evacuatie wordt genomen door de burgemeester van de desbetreffende gemeente of, ingeval van een GRIP 4-situatie, door de voorzitter van de veiligheidsregio. Het Regionaal Operationeel Team (ROT) heeft in dit kader een adviserende rol en maakt bij het formuleren van een advies over al dan niet evacueren een afweging van alle relevante factoren. Omdat het scenario dijkdoorbraak een eigen urgente dynamiek kent, geeft dit plan kaders aan waar rekening mee moet worden gehouden bij de besluitvorming omtrent wel of niet evacueren bij (dreigende) dijkdoorbraak.

2.5 Uitwerking overige individuele partners

Dit plan beoogt op regionaal niveau afspraken te maken over de organisatie bij hoogwater. Daarnaast zullen de betreffende gemeenten in Limburg, Rijkswaterstaat en Waterschap Limburg hun activiteiten beschrijven in eigen draaiboeken en actielijsten hoogwater. Deze draaiboeken/actielijsten dienen afgestemd te zijn op de afspraken in dit rampbestrijdingsplan en dienen te worden vastgesteld door de desbetreffende organisaties zelf. Voor Zuid-Limburg zijn multidisciplinaire actielijsten voor Maas en zijrivieren ontwikkeld die de belangrijkste acties van de betreffende partijen weergeeft (zie hiervoor de CrisisConnect-app).

2.6 Bijstand en militaire steunverlening (in het openbaar belang)

Indien bijstand gewenst is van de multidisciplinaire ondersteuning of Defensie, dient deze conform reguliere procedures aangevraagd te worden. Het Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum (LOCC) / KCR2 coördineert en adviseert veiligheidsregio's bij bijstandsaanvragen van onder meer Defensie en de disciplines. Een overzicht van de afspraken met Defensie en de beschikbare middelen staat in de Catalogus Nationale Operaties van het ministerie van Defensie. De Regionaal Militair Operationeel Adviseur (RMOA) is de eerste contactpersoon van Defensie binnen de Veiligheidsregio. Hij is de militair adviseur voor de civiele diensten en voor het civiele bestuur. Een aanvraag in het ROT voor militaire bijstand en/of aanvraag militaire steunverlening in het openbaar belang zal dan ook via de RMOA verlopen.

Defensie behoudt zich het recht voor om zelf te bepalen of bijstand wordt gehonoreerd. Bijstand wordt te allen tijde in het moment afgewogen door bevoegd gezag waardoor het niet mogelijk is om op voorhand defensiecapaciteit toe te kennen c.q. preparatief in te plannen. Bevoegd gezag in deze is de Commandant der Strijdkrachten.

2.7 Beheer

Het Rampbestrijdingsplan Hoogwater dient minimaal eens in de drie jaar te worden herzien en bijgewerkt. Indien gewijzigde omstandigheden daartoe aanleiding geven, wordt het plan tussentijds geactualiseerd. Voorstellen hiertoe, alsmede het beheer van het rampbestrijdingsplan, worden gedaan door de kerngroep Hoogwater Limburg die het plan jaarlijks toetst op actualiteit.

Het operationeel deel van het Rampbestrijdingsplan Hoogwater is aan constante verandering onderhevig. Wijzigingen in dit deel kunnen derhalve tussentijds door de veiligheidsdirecties van beide Limburgse veiligheidsregio's worden vastgesteld.

De gezamenlijke bijlagen van het plan, waaronder de multidisciplinaire informatiekaart (MIK), GMK-bladen en onderliggende gezamenlijke instructies en formats worden beheerd door beide Limburgse veiligheidsregio's. De multidisciplinaire actielijsten worden beheerd door VRZL. Overige relevante documenten die per kolom zijn opgesteld, worden door desbetreffende kolom beheerd en aangepast. Doordat de inrichting van het Limburgse watersysteem voortdurend verandert als gevolg van werkzaamheden, is het van belang om bepaalde documenten ieder jaar te controleren op actualiteit.

2.8 Oefenen

Minimaal eens per vier jaar dient het rampbestrijdingsplan multidisciplinair te worden beoefend, waarbij het wordt getoetst op juistheid, volledigheid en bruikbaarheid.

2.9 Bestuurlijke netwerkkaarten

De bestuurlijke netwerkkaarten beschrijven de bestuurlijke verantwoordelijkheden en verplichtingen in crisisbeheersing op vele gebieden. Ze bieden een oriëntatiepunt waarmee verantwoordelijke bestuurders en beleidsteams tijdens een (dreigende) crisissituatie hun eigen besluitvorming en aanpak kunnen vormgeven.

Voor hoogwater situaties zijn de volgende bestuurlijke netwerkkaarten van toepassing:

- 1: Rampenbestrijding algemeen en handhaving openbare orde
- 3: Oppervlaktewater en waterkering;
- 23: Binnenvaart.

Incidentafhankelijk:

- 5: Milieu;
- 12: Defensie;
- 14: Nooddrinkwater en noodwater;
- 17: Elektriciteit en gas;
- 19: Telecommunicatie;
- 22: Wegvervoer;
- 28: Cultureel erfgoed;
- Vitaal;
- Crisisbeheer België;
- Waterbeheer Vlaanderen;
- Waterbeheer Wallonië;
- Rampenbestrijding Noordrijn-Westfalen;
- Waterbeheer Noordrijn-Westfalen.

Deze zijn terug te vinden op de website van het NIPV.

Operationeel deel

In dit operationele deel gaan de eerste drie hoofdstukken in op de hoogwaterscenario's die zich kunnen voordoen in Limburg:

- hoogwater in het regionaal watersysteem;
- hoogwater in de Maas;
- het falen van primaire keringen en poldereffecten.

Voor elk scenario zijn de randvoorwaardelijke crisisbeheersingsprocessen beschreven en eventuele bijzonderheden benoemd. Het laatste hoofdstuk beschrijft de generieke organisatorische kaders die op elk van de scenario's van toepassing (kunnen) zijn, zoals internationale aspecten, burgerparticipatie, evacuatiestrategie, nafase en noodmaatregelen.

3. Scenario hoogwater regionaal watersysteem

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de werkwijze van de betrokken (crisis)organisaties bij een (dreigende) wateroverlast-situatie in de meest risicovolle beken en zijrivieren van het regionaal watersysteem in Limburg. Eerst worden de randvoorwaardelijke crisisbeheersingsprocessen toegelicht: melding en alarmering, op- en afschaling, leiding en coördinatie, informatiemanagement en crisiscommunicatie. Daarna komen bijzonderheden ten aanzien van de (generieke) evacuatiestrategie aan bod. Tot slot wordt aandacht geschonken aan de samenhang tussen hoogwater in de beken en zijrivieren met de Maas.

3.2 Melding & alarmering / op- en afschaling

3.2.1 Melding & alarmering

De afvoeren van de Limburgse beken en zijrivieren worden, onder andere vanuit de Watermanagement Centrum (WMC-WL), gemonitord door Waterschap Limburg. Hierbij maakt het waterschap gebruik van een (kleuren)fasering:

- Groen: basisafvoer;
- Geel: waakzaamheid;
- Oranje: dreigende wateroverlast;
- Rood: wateroverlast.

Wanneer zich een situatie van dreigende wateroverlast voordoet of als er op het moment van waakzaamheid een doorstijging naar dreigende wateroverlast wordt verwacht, wordt er een regieteam van Waterschap Limburg actief. Het Regieteam opereert nog binnen de reguliere organisatie van het waterschap en betreft dus geen formele opschaling. Aan het Regieteam neemt ook een Adviseur Crisisbeheersing van WL deel. De Adviseur Crisisbeheersing start bij activatie van een regieteam de lijn met de veiligheidsregio op door middel van contact met de Informatiemanager ROT (IM-ROT). De Informatiemanager informeert vervolgens de Calamiteitencoördinator (CaCo), Regionaal Operationeel Leider (ROL) en Hoofd Crisiscommunicatie (HCC). Indien de IM-ROT door omstandigheden niet bereikbaar is, start de Adviseur Crisisbeheersing via de CaCo de lijn met de Gemeenschappelijke Meldkamer Limburg op, die vervolgens bovengenoemde functionarissen alarmeert.

Wanneer er binnen het waterschap enkel een regieteam wordt geactiveerd, is dit in eerste instantie nog een reguliere situatie en is het contact met de veiligheidsregio ter informatie. Zodra de situatie voor het Regieteam niet meer beheersbaar is en besloten wordt op te schalen naar coördinatiefase 1 voor de crisisbeheersingsorganisatie en het Waterschap Actieteam (WAT) in de lucht komt, zal de Adviseur Crisisbeheersing van WL wederom de IM-ROT van de veiligheidsregio informeren. Bij opschaling van het Waterschap naar een WAT wordt geadviseerd om op te schalen naar Operationeel kernoverleg (OKO) / Kern-ROT. Rijkswaterstaat wordt via Meldkamer Water ZN over deze opschaling geïnformeerd door de IM-ROT of het waterschap.

Bereikte afvoerhoeveelheid	Functionarissen te informeren door Adviseur Crisisbeheersing WL	Handelingsperspectief IM-ROT
Basisafvoer	Geen	Geen
Waakzaamheid	Informeren IM-ROT bij code geel Roer/Geul. Informeren IM-ROT bij bereiken code geel met verwachte doorstijging naar code oranje bij alle zijrivieren. Bij geen gehoor CaCo.	Informeert ROL, CaCo, HCC (en OvD-Bz in de VRZL). Optioneel: opstart OKO+/Kern-ROT overleg ten behoeve van monitoring en preventieve maatregelen incl. Adviseur Crisisbeheersing WL
Dreigende wateroverlast	Informeert IM-ROT. Bij geen gehoor CaCo.	Opstart OKO+ (ROL, IM-ROT, HCC, CaCo, AC-BZ) / Kern-ROT overleg
Wateroverlast	Informeert IM-ROT. Bij geen gehoor CaCo.	Stem o.b.v. te verwachten impact met OKO/Kern-ROT af over opschaling naar GRIP 2 (afhankelijk van situatie met of zonder CoPI).

In overleg met specialisten van Waterschap Limburg is een selectie gemaakt van de meest risicovolle beken en zijrivieren in Limburg. Hierbij zijn de afvoerhoeveelheden, mogelijke stijgsnelheden en potentiële mate van overlast voor de (bebouwde) omgeving in ogenschouw genomen. In onderstaande tabel zijn deze beken en zijrivieren weergegeven, inclusief de bijbehorende afvoerhoeveelheden per (kleur)fasering die het waterschap hanteert.

Let op: deze tabel geeft waarschuwingdrempels weer en is daarmee een grove maat voor risico's en geen harde maat voor impact bij deze afvoeren. Er zijn afspraken gemaakt over het informeren van de veiligheidsregio's (IM-ROT) door het Waterschap (adviseur crisisbeheersing) wanneer een faseovergang plaatsvindt, zodat de veiligheidsregio's en gemeenten de voor hen noodzakelijke acties per fase kunnen uitvoeren.

Beek/zijrivier	Veiligheids-regio	Leidend meetpunt	Basisafvoer	Waakzaam	Dreigende wateroverlast	Wateroverlast
Eyserbeek	VRZL	Eys	0,1 m ³ /s	5,3 m ³ /s	6,2 m ³ /s	7,5 m ³ /s
Geleenbeek	VRZL/VRLN	Munstergeleen	0,6 m ³ /s	15,0 m ³ /s	20,0 m ³ /s	36,0 m ³ /s
Geul	VRZL	Cortessen/Hommerich	0,5 m ³ /s	10,0 m ³ /s	20,0 m ³ /s	50,0 m ³ /s
Groote Molenbeek	VRLN	Meerlo/Hoekerhof	0,6 m ³ /s	5,1 m ³ /s	9,0 m ³ /s	12,8 m ³ /s
Gulp	VRZL	Azijnfabriek	0,2 m ³ /s	5,0 m ³ /s	8,0 m ³ /s	16,0 m ³ /s
Jeker	VRZL	Nekum	1,2 m ³ /s	6,5 m ³ /s	9,0 m ³ /s	16,0 m ³ /s
Niers	VRLN	Kessel (D)	3,2 m ³ /s	10,0 m ³ /s	20,0 m ³ /s	25,0 m ³ /s
Roer	VRLN	Stah (D)	13,0 m ³ /s	55,0 m ³ /s	80,0 m ³ /s	120,0 m ³ /s
Selzerbeek	VRZL	Partij	0,1 m ³ /s	2,5 m ³ /s	4,0 m ³ /s	6,0 m ³ /s
Swalm	VRLN	Swalm (Grens)	1,0 m ³ /s	3,9 m ³ /s	6,8 m ³ /s	9,7 m ³ /s
Tungelroyse Beek	VRLN	Tungelroyse Beek A2	0,8 m ³ /s	4,2 m ³ /s	7,4 m ³ /s	10,5 m ³ /s
Neerbeek	VRLN	Hammermolen Neerbeek	0,4 m ³ /s	9,2 m ³ /s	16,1 m ³ /s	23,1 m ³ /s
Worm	VRZL	Rimburg	1,4 m ³ /s	25,0 m ³ /s	32,0 m ³ /s	40,0 m ³ /s

3.2.2 Op- en afschaling

Voor een standaard hoogwatersituatie in de beken en zijrivieren geldt dat conform onderstaand schema wordt opgeschaald. Indien noodzakelijk kan van deze standaard opschaling gemotiveerd worden afgeweken. Denk bijvoorbeeld aan het alarmeren van het OKO/Kern-ROT als zeer veel neerslag wordt verwacht, zonder dat er (al) sprake is van verhoogde afvoeren. Ook kan besloten worden eerder op te schalen naar GRIP 2 in situaties waarbij zeer veel neerslag wordt verwacht en de afvoeren van de Maas en/of het regionaal watersysteem al zijn verhoogd.

Afvoerwaarde	Basisafvoer	Waakzaam	Dreigende wateroverlast	Wateroverlast
Alarmering VR	-	Informeren IM-ROT bij code geel Roer/Geul. Informeren IM-ROT bij bereiken code geel met verwachte doorstijging naar code oranje bij alle zijrivieren. Optioneel: opstart OKO+/Kern-ROT ten behoeve van monitoring en preventieve maatregelen	OKO+/Kern-ROT	Advies GRIP 2

Afschalen van de opgeschaalde (crisis)teams van de veiligheidsregio's gebeurt pas indien:

- De hoogwatergolf de laatste gemeente van de betreffende beek of zijrivier is gepasseerd en/of is uitgemond in de Maas en niet meer voor overlast zorgt (zie ook 3.7);
- Er vastgesteld is dat er geen tweede hoogwatergolf komt;
- Er geen behoefte meer is vanuit de individuele gemeenten of kolommen aan multidisciplinaire samenwerking en/of ondersteuning;
- Er overdracht heeft plaatsgevonden naar de reguliere organisaties, er een plan voor de nafase is ontwikkeld.

3.2.3 Activering Impact Analyse Team Hoogwater Limburg (IAT)

Bij wateroverlast vanuit het regionale watersysteem wordt het besluit om het IAT te activeren, genomen door de ROL('s) van de betreffende veiligheidsregio('s) in afstemming met de WOL (Waterschap Operationeel Leider). De Operationeel Leider van Rijkswaterstaat is hier niet bij betrokken, anders dan bij een hoogwater vanuit het hoofdwatersysteem. De inzetcriteria voor het IAT verschillen voor het hoofdwatersysteem en het regionale watersysteem.

Er wordt geadviseerd om het IAT te laten formeren bij het bereiken van de volgende criteria:

- Bij fase oranje (dreigende wateroverlast vanuit het regionale systeem) stemt het OKO/Kern-ROT van de veiligheidsregio, waarbij de WOL (Waterschaps Operationeel Leider) aansluit, af over nut en noodzaak om het IAT op te starten. Belangrijke criteria die hierbij in ogenschouw worden genomen:
  - Duur (meerdere dagen);
  - Complexiteit (meerdere zijrivieren);
  - Grootte gebied (meerdere gemeenten/regio's);
  - Impact (getroffen gebied);
- Opkomen bij opschaling naar GRIP 2 voor wateroverlast vanuit het regionaal watersysteem (fase rood of fase oranje met verwachte doorstijging naar fase rood en grote impact).

Voor het formeren van het IAT moet er een concrete vraag liggen die beantwoord moet worden. In de praktijk kan het namelijk zijn dat een vraag al door de Crisisbeheersingsorganisatie (CBO) van Waterschap Limburg beantwoord kan worden. Dan is een IAT niet nodig.

Het besluit een IAT in te richten wordt door de ROL genomen. Op basis daarvan worden de functionarissen benaderd. De waterpartijen zullen dit via de Meldkamer Water ZN laten plaatsvinden, de veiligheidsregio's zullen een belboom inzetten.

3.3 Leiding & coördinatie

Wanneer een beek of zijrivier een afvoer bereikt waarbij er wateroverlast dreigt (doorstijging na bereiken van code oranje), zal worden opgeschaald naar een OKO/Kern-ROT. Hierbij sluit bij voorkeur ook een Waterschaps Operationeel Leider (WOL) van Waterschap Limburg aan. Wanneer er daadwerkelijke wateroverlast met impact dreigt of optreedt, kan worden besloten om op te schalen middels de GRIP-structuur. In afstemming met het OKO/Kern-ROT kan de ROL dan besluiten op te schalen naar GRIP 2, afhankelijk van de situatie al dan niet met CoPI. Het besluit om op te schalen in de GRIP-structuur kan per veiligheidsregio verschillend zijn. De ROL kan daarnaast bij problematiek in een vroegtijdig stadium besluiten om eerder op te schalen en het besluit niet pas bij daadwerkelijke wateroverlast te nemen. Bij opschaling naar een ROT wordt dit uitgebreid met een liaison van Waterschap Limburg en Defensie. Bij VRLN neemt laatstgenoemde standaard deel aan het ROT, bij VRZL wordt deze conform het regionaal crisisplan niet standaard opgeroepen. Kerntaak van het ROT is het op tactisch niveau sturen op, organiseren en ondersteunen van én in voorkomende gevallen leidinggeven aan de multidisciplinaire regionale rampenbestrijding en crisisbeheersing, teneinde een eenduidige aanpak te bewerkstelligen voor betrokken organisaties, zowel in de acute als in de nafase daarvan. Daarnaast zal in geval van schaarste een voorstel in de prioritering van mensen en middelen in de crisisbestrijding/regionale crisisorganisatie worden gemaakt. Een operationeel leider neemt het besluit over de verdeling van mensen en middelen van de eigen organisatie (dus: ROL voor regionale crisisorganisatie, WOL voor WL en OL-RWS voor RWS et cetera).

Wanneer een beek of zijrivier dusdanig veel wateroverlast veroorzaakt binnen één gemeente, kan worden besloten om verder op te schalen naar GRIP 3. Wanneer deze zijrivier meerdere gemeenten aandoet en in meerdere gemeenten voor grootschalige wateroverlast zorgt (of zal gaan zorgen), kan de ROL in overleg met de voorzitter veiligheidsregio, opschalen naar GRIP 4.

3.3.1 Inrichten Commando Plaats Incident (CoPI)

Een hoogwater in een van de zijrivieren kan in de gebouwde omgeving veel schade aanrichten. Daarnaast is er, in vergelijking tot de Maas, vaak geen tijd meer om evacuatie door te voeren en zijn acute ontruiming noodzakelijk. Een lokaal CoPI kan zorgen voor multidisciplinaire structuur in een getroffen gebied. Dit kan ervoor zorgen dat er meerdere CoPI's actief worden, omdat een rivier vaak meerdere gemeentes aandoet. De rol van het CoPI kan zich daarbij richten op (de beslissing tot) ontruiming en PRIO-1-meldingen welke door het Lokaal Actiecentrum (LAC) direct naar het CoPI toe worden gestuurd. Vanuit het CoPI kunnen noodzakelijke eenheden worden aangestuurd naar de locaties welke vanuit het LAC zullen worden aangeleverd. Het CoPI krijgt daarmee een grotere coördinerende rol, door eenheden in het gebied te verdelen en gebouwen te ontruimen. Contact met het ROT over deze acties is, in verband met informatiemanagement en het gezamenlijk beeld, erg belangrijk. Regelmatig contact tussen de IM-CoPI en de IM-ROT is dan ook noodzakelijk. Bij de aflossing is er daarnaast extra aandacht nodig voor de verandering in werkwijze om zo verwarring tussen CoPI en ROT te voorkomen.

Iedere veiligheidsregio kan slechts één CoPI opstarten. Mochten er meer CoPI's nodig zijn, dan is voor de faciliteit bijstand uit een andere regio nodig. Daarnaast staat er slechts één CoPI-ploeg per regio op hard piket, waardoor er bij opschaling met meerdere CoPI's een beroep gedaan moet worden op vrije instroom. Deze capaciteit is dan ook niet gegarandeerd.

Vanuit het Waterschap zal niet in alle CoPI's plaatsgenomen worden door een liaison. Dit gebeurt in onderling overleg omdat het aantal beschikbare liaisons beperkt is.

3.4 Informatiemanagement

3.4.1 Informatiemanager ROT

De IM-ROT en liaison van Waterschap Limburg spelen, vanaf opschaling naar een OKO/Kern-ROT-overleg, een cruciale rol bij het duiden van hoogwater gerelateerde informatie. De IM-ROT betreft deze liaison intensief bij de beeldvorming en prognoses. De informatiemanagers van de veiligheidsregio's importeren relevante tabbladen uit de LCMS-activiteiten van de waterpartijen en maken gebruik van de beschikbare kaartlagen in LCMS (denk hierbij ook aan overstromings-/inundatiegebieden van de beken en zijrivieren¹). Daarnaast kan de IM-ROT van de VRZL gebruik maken van de multi-actielijsten voor een duiding van mogelijke probleemgebieden.

Vanaf het moment dat GRIP 2 wordt afgekondigd, functioneert informatiemanagement volgens de reguliere procedures van de GRIP-structuur, met vier bijzonderheden:

- De IM-ROT maakt gebruik van de voorbereide LCMS-activiteiten voor hoogwater om de informatiebehoefte voor de beeldvorming te structureren.
- Indien het IAT is geactiveerd, speelt dit team een cruciale rol bij het leveren en duiden van hoogwater-gerelateerde informatie. De IM-ROT maakt intensief gebruik van de beeldvorming van het IAT, door middel van het IAT-tabblad in de voorbereide LCMS-activiteit en door regelmatig contact met de Leider IAT of HIN-IAT;
- De liaison van Waterschap Limburg spelen een cruciale rol bij het duiden van hoogwater-gerelateerde informatie. Onder leiding van de ROL betreft de IM-ROT de liaison en/of de Coördinator Verkenningseenheden (CVE) daarom intensief bij beeldvorming.
- Meerdere partnerorganisaties, zoals Waterschap Limburg en WML, werken bij hoogwater conform de netcentrische werkwijze in LCMS. De IM-ROT zorgt dat deze organisaties in beeld zijn en dat de LCMS-activiteiten worden geïmporteerd in het multidisciplinaire beeld. De IM-ROT en ICO's van partnerorganisaties monitoren elkaars activiteiten en detecteren discrepanties.
- De informatiemanagers van beide veiligheidsregio's stemmen indien beiden opgeschaald af over het contact met partners (dit behelst voornamelijk afspraken maken over het informeren van gezamenlijke partners als Enexis en Gasunie). Overweeg bij opschaling het inschakelen van één extra informatiemanager of -coördinator die namens beide regio's regelmatig een belronde maakt richting partners om eventuele knelpunten vroegtijdig te inventariseren.

Om de hoogwatersituatie de kunnen duiden, kan de IM-ROT gebruik maken van de volgende middelen:

- Het IAT dat duiding geeft aan de hoogwatersituatie met behulp van onder andere het RWS Hoogwaterbericht, het Waterbeeld Limburg van WL, inundatiekaarten, inundatiefilmpjes et cetera;
- Multidisciplinaire Informatiekaart (MIK) hoogwater;
- Multidisciplinaire actielijsten (VRZL);
- Livebeelden van helikopters, drones of andere camera's. Hierbij is de interpretatie van beelden ten aanzien van doorbraken of andere noodsituaties uitsluitend voorbehouden aan locatiebekende areaaldeskundigen.

Het IAT faciliteert het ROT door middel van een visueel waterbeeld. In lijn met het uitgangspunt "bij elk plaatje hoort een praatje" verzorgt het IAT de noodzakelijke duiding van de kaartbeelden, inclusief toelichting op aannames, onzekerheden en implicaties voor besluitvorming.

---

¹ Kaartlagen worden continue doorontwikkeld en zijn daardoor aan verandering onderhevig. Informeer altijd bij het waterschap welke datalagen het meest actueel zijn.

3.4.2 Waterschap Limburg

Tijdens een hoogwatersituatie zal Waterschap Limburg een LCMS-activiteit aanmaken. In deze activiteit zal alle relevante multidisciplinaire informatie worden beschreven door de Informatiecoördinator (ICO) van Waterschap Limburg. Indien de veiligheidsregio's een LCMS-activiteit hebben aangemaakt, worden deze activiteiten door de ICO van het waterschap geïmporteerd in de eigen activiteit.

3.4.3 Verkenningseenheden en inspecteurs

Zowel Waterschap Limburg (vanaf dreigende wateroverlast) als de brandweer (bij feitelijke wateroverlast en GRIP-opschaling) sturen eenheden het veld in om de situatie rondom wateroverlast in de beken en zijrivieren te verkennen en te monitoren. De inspecteurs van het waterschap staan hierbij onder leiding van de 'Leider Werkgebiedsteam'. De eenheden van de brandweer staan onder leiding van de Coördinator Verkenningseenheden (CVE). Overweeg tijdens een situatie van daadwerkelijke wateroverlast tot het koppelen van de Leider Werkgebiedsteam aan de CVE om zo effectief gebruik te kunnen maken van de capaciteit van elkaars eenheden. Om zorg te dragen voor een zo concreet mogelijke beeldvorming dienen de CVE en de IM-ROT af te stemmen over de resultaten in het veld. De bevindingen worden gedeeld in het ROT.

Informatie over keringen en/of kades kan gemeld worden bij het waterschap. Overige meldingen (zoals volgelopen kelders, problemen rioolstelsel of anderszins) kunnen naar de gemeente. Bij VRLN zijn hier vaste (nood)mailadressen voor. In VRZL is dat Sectie BZ.

3.5 Communicatie

Hoogwater wordt gekenmerkt door de betrokkenheid van zeer veel diensten, disciplines en burgers die zowel informatie aanleveren als willen ontvangen. Afstemming van berichtgeving tot eenduidige voorlichting is essentieel teneinde het gehele bestrijdingsproces niet te frustreren. Totdat er een ROT wordt geformeerd, communiceert iedere discipline uitsluitend over het eigen domein. Tot het moment van opschaling mag het Waterschap feitelijkheden over haar eigen taken eigenstandig communiceren. Daarnaast kunnen elkaars boodschappen versterkt worden door deze berichten te delen via de beschikbare communicatieplatformen.

Risicocommunicatie

Eenduidigheid voor burgers staat centraal bij de communicatieaanpak. Men moet vooraf weten waar men de juiste informatie kan terugvinden. Hier moet onder andere ook in de risicocommunicatie naar worden verwezen. Gemeenten, de waterpartners en de veiligheidsregio's hebben op basis van samenwerking in het project Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) bepaald dat in het kader van risicocommunicatie standaard wordt verwezen naar de website www.wachtnietopwater.nl. Hier is alle relevante informatie verzameld ten aanzien van de handelingsperspectieven in de fases voorafgaand, tijdens en na afloop van hoogwater.

Crisiscommunicatie

De afstemming over communicatie kan plaatsvinden vanuit het OKO/Kern-ROT. Vanaf opschaling naar GRIP 2, wanneer het ROT wordt opgeroepen, ligt de centrale coördinatie van de crisiscommunicatie bij de regionale crisisorganisatie van de veiligheidsregio. Uitgangspunt in de crisiscommunicatie is dat ten tijde van een crisissituatie de veiligheidsregio (in samenwerking met de gemeenten) de regierol heeft en zij verantwoordelijk is voor communicatie over de aanpak van de crisis, de te nemen maatregelen en het handelingsperspectief voor burgers. Waterschap Limburg ondersteunt het crisiscommunicatieproces van de veiligheidsregio en waar mogelijk zullen zij, overeenkomstig de reguliere afspraken, een communicatieliason naar elke veiligheidsregio afvaardigen.

In de praktijk zullen de grootste problemen zich voordoen bij de combinatie hoogwater in het regionaal watersysteem en hoogwater van de Maas. Crisiscommunicatie kan dan conform hoofdstuk 4, paragraaf 6 opgepakt worden.

3.6 Evacuatie

Bij een extreme hoogwatersituatie dient rekening te worden gehouden met een mogelijke evacuatie van verschillende gebieden. In beide veiligheidsregio's is hiervoor een generiek evacuatieplan beschikbaar (zie hiervoor bijlage M). Uitwerking van evacuatieplannen vindt plaats door individuele gemeenten dan wel in multi-actielijsten. Naast algemene uitgangspunten, beschreven in hoofdstuk 6, geldt voor het regionaal watersysteem ook een aantal specificaties ten aanzien van evacuatie.

3.6.1 Locaties voor verminderd zelfredzamen

Bij te verwachten hoge waterstanden moet vroegtijdig contact worden opgenomen met locaties waar verminderd zelfredzame personen zich bevinden. Naast de impact van het mogelijk moeten evacueren van deze verminderd zelfredzame personen, heeft hoogwater ook betrekking op de bereikbaarheid van de ziekenhuizen en woon- en zorginstellingen. De GHOR en Bevolkingszorg hebben een belangrijke functie in het in kaart brengen van de instellingen met verminderd zelfredzamen.

Voor het in kaart brengen kunnen diverse kaartlagen in LCMS gebruikt worden en heeft de GHOR de beschikking over een lijst met mogelijk bedreigde zorglocaties. Na het in kaart brengen van zorgpartners is ook de communicatie met zorgpartners van belang, zodat zij vroegtijdig op de hoogte zijn en maatregelen kunnen treffen. De GHOR zal daarom proactief en communicatiegericht optreden richting zorgpartners. Vanuit Bevolkingszorg wordt het proces crisiscommunicatie opgestart, welke van belang is voor alle thuiswonenden (daarbij ook verminderd zelfredzamen – zie ook paragraaf 3.5).

3.6.2 Evacuatie van vee

Indien agrarische bedrijven met vee bedreigd worden, dient de evacuatie van vee te worden voorbereid. Dit is onmogelijk zonder intensieve samenwerking met de agrarische sector. Het vroegtijdig informeren van liaisons van de agrarische sector is van belang omdat enkele veehouderijen al in een vroeg stadium overlast zouden kunnen ondervinden van hoogwater. Bij het bereiken van 'fase rood/wateroverlast' dient door de IM-ROT de Limburgse Land- en Tuinbouwbond (LLTB) te worden geïnformeerd. De LLTB zal zelf de coördinatie voor deze evacuaties op zich nemen en hierbij de veiligheidsregio's informeren. Na opschaling naar GRIP 2 dient de ROL te bepalen of de liaisons van de agrarische sector (LLTB) worden uitgenodigd voor het ROT.

Voor particulieren en niet-agrarische organisaties is evacuatie van dieren ook een aandachtspunt, maar voor eigen verantwoordelijkheid.

3.7 Samenhang hoogwater regionaal watersysteem en hoogwater Maas

Wanneer er veel neerslag in een groter gebied valt, zullen meerdere waterlopen te maken krijgen met hoge waterstanden en hoogwater. Veel neerslag kan dan leiden tot zowel hoogwater in de Maas als in de zijrivieren die uitmonden op de Maas. Wanneer zich een gelijktijdige situatie voordoet van hoogwater in de Maas én het regionaal watersysteem, kan zich 'terugslag' voordoen. In dat geval kan de zijrivier haar water niet uitmonden in de Maas, waardoor het zich in de riviermonding ophoopt. Hierdoor ontstaat terugslag en zal de waterstand in de zijrivier zich stroomopwaarts verder ophogen. In bijlage E is een overzicht opgenomen met alle watergangen die uitmonden in de Maas.

Wanneer zich een situatie van een afvoer in de Maas van meer dan 2.000 m³/s voordoet in combinatie met veel neerslag binnendijs en/of hoge waterstanden in de zijrivieren, dienen bovengenoemde uitmondingen van zijrivieren in de Maas extra gemonitord te worden door de inspecteurs van Waterschap Limburg en de verkenningseenheden van de brandweer. Indien er problematiek ten aanzien van afwatering wordt verwacht ofesignaleerd, dient door Waterschap Limburg – ongeacht of er een IAT in werking is - in kaart te worden gebracht waar wateroverlast zich door terugslag zal gaan voordoen. Op basis hiervan kunnen (nood)maatregelen worden genomen of evacuaties worden gestart.

4. Scenario hoogwater Maas

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de werkwijze van de betrokken (crisis)organisaties bij een hoogwatersituatie in de Maas. Eerst wordt een toelichting gegeven op de begrippen afvoer en waterstand. Daarna worden de randvoorwaardelijke crisisbeheersingsprocessen toegelicht: melding en alarmering, op- en afschaling, leiding en coördinatie, informatiemanagement en crisiscommunicatie. Daarna komt de evacuatiestrategie voor de Maas aan bod, waarbij ook aandacht is voor kwetsbare- en risicovolle objecten. Tot slot wordt aandacht geschonken aan de stand van zaken van de Maaswerken.

4.2 Definitie afvoer en waterstanden

Voor het treffen van maatregelen zijn de begrippen (water)afvoer en waterstand van belang. De afvoer geeft de hoeveelheid water weer die per tijdseenheid door een rivier wordt afgevoerd en wordt uitgedrukt in m³/s. Voor de Maas stroomt het water Nederland binnen vanuit België en het referentiepunt voor de afvoer is locatie St. Pieter. De waterstand geeft de hoogte van het water in een rivier weer en wordt uitgedrukt in (centi)meter ten opzichte van NAP (cm + NAP). Langs de Maas zijn er 35 meetpunten waar de waterstanden worden gemeten. Rijkswaterstaat gebruikt de (verwachte) afvoer bij het referentiepunt St. Pieter om de te verwachte waterstanden bij zowel de meetpunten als bij de rivierkilometers te berekenen. De resultaten van deze berekening worden in het hoogwaterbericht van Rijkswaterstaat gepubliceerd.

De waterstand is direct gerelateerd aan de afvoer, die grotendeels wordt bepaald door gevallen neerslag, instroom van zijrivieren en het grondwaterpeil. Er zijn echter nog andere factoren die de hoogte van de waterstand kunnen beïnvloeden zoals het vollopen van geulen en plassen, het strijken van stuwen, het plaatsen van zandzakken en andere lokale bijzonderheden.

Uitvoerders van te treffen bestrijdingsmaatregelen baseren hun acties daarom primair op basis van de (verwachte) waterstanden van het dichtstbij bovenstrooms gelegen meetpunt, zodat gebiedsgerichte maatregelen tijdig kunnen worden getroffen. Voorbeelden van dergelijke maatregelen betreffen het sluiten van coupures door Waterschap Limburg, het dichtdraaien van spindels/afsluiters door gemeenten of het strijken van stuwen door Rijkswaterstaat.

Op basis van te verwachten waterstanden hebben gemeenten de kwetsbare objecten binnen hun grondgebied geïnventariseerd en een overzicht van te nemen maatregelen opgesteld. Ook Waterschap Limburg heeft in kaart gebracht bij welke waterstanden acties noodzakelijk zijn. Deze maatregelen zijn uitgewerkt in de draaiboeken van gemeenten, het geautomatiseerd draaiboek calamiteitenbestrijding (GDC) van Waterschap Limburg en de multidisciplinaire actielijst (VRZL). Ook is bekend bij welke waterstanden de gesloten dijktrajecten om kernen van dorpen en steden niet meer bereikbaar zijn.

Door de grote verschillen in waterstanden tussen de verschillende gemeenten in Limburg, is het voor de mono- en multidisciplinaire crisisorganisaties noodzakelijk om gebruik te maken van één leidend referentiepunt. Voor het bepalen van het moment en niveau van opschaling wordt daarom primair gekeken naar de afvoer in m³/s bij St. Pieter.

4.3 Melding & alarmering / op- en afschaling

4.3.1 Melding (hoogwaterberichtgeving)

Rijkswaterstaat monitort continu de afvoer van de Maas bij St. Pieter in Maastricht. Bij een verhoogde afvoer waarbij een afvoer van 800 m³/s in de verwachting ligt, informeert Rijkswaterstaat reeds belanghebbenden. Zodra de Maas een afvoer van 800 m³/s heeft bereikt, start Rijkswaterstaat de hoogwaterberichtgeving. Dit betekent voor de veiligheidsregio's dat de Meldkamer Brandweer (MKB) van de Gemeenschappelijke Meldkamer Limburg (GMK-L) vanaf 800 m³/s per mail statusberichten ontvangt met daarin de actuele en verwachte afvoer. Bij een afvoer van 1.500 m³/s start Rijkswaterstaat met de hoogwaterberichtgeving waarin naast de afvoerverwachting ook de verwachte waterstanden per meetpunt zijn opgenomen.

Voor een standaard hoogwatersituatie geldt dat de hoogwaterberichtgeving verschijnt conform bijlage D. In het schema is weergegeven welke berichten Rijkswaterstaat verstuurt, wat de frequentie van de hoogwaterberichtgeving is en welke (landelijk) kleurfasering daarbij hoort.

4.3.2 Alarmering

Zodra de Gemeenschappelijke Meldkamer Limburg (GMK-L) de attendering van 1.000 m³/s van Rijkswaterstaat ontvangt, wordt de Calamiteitencoördinator (CaCo) van de GMK-L geïnformeerd. Wanneer een afvoer van 1.250 m³/s bij St. Pieter wordt bereikt, alarmeert de Meldkamer Brandweer (MKB) volgens procedure de IM-ROT van beide veiligheidsregio's en de Officieren van Dienst Bevolkingszorg (OvD-Bz's) van alle Maasgemeenten.

Bereikte afvoer	Functionarissen te alarmeren in VRZL	Functionarissen te alarmeren in VRLN
1000 m ³ /s	CaCo	
1250 m ³ /s St. Pieter	IM-ROT OvD-Bz Westelijke Mijnstreek OvD-Bz Maastricht-Heuvelland	IM-ROT Alle OvD-Bz's Maasgemeenten

Na alarmering neemt de IM-ROT contact op met Rijkswaterstaat en Waterschap Limburg conform de instructie IM-ROT. De verkregen informatie wordt voor elke regio apart in de voorbereide LCMS-activiteit Hoogwater verwerkt. Ook worden relevante functionarissen van de crisisorganisatie door de IM-ROT geïnformeerd. Bij verdere stijging van de afvoer alarmeert de GMK-L crisisfunctionarissen van beide veiligheidsregio's conform het alarmeringsschema in de meldkamerinstructie (zie bijlage B en C). Als de afvoer blijft stijgen, zullen de daaropvolgende alarmeringen van Rijkswaterstaat op dezelfde wijze door de IM-ROT worden verwerkt in LCMS.

Bij een afvoer van 1.500 m³/s bij St. Pieter worden verschillende functionarissen gealarmeerd, waaronder de CaCo, IM-ROT, Regionaal Operationeel Leider (ROL) en het Hoofd Crisiscommunicatie (HCC). Deze vier functionarissen vormen samen het OKO in Veiligheidsregio Zuid-Limburg. In het Kern-ROT sluiten ook de AC'en en RMOA aan. Deze functionarissen dienen bij het bereiken van 1.500 m³/s bij St. Pieter afstemming met elkaar te zoeken over het verdere verloop van het hoogwater. De Operationeel Leider van Rijkswaterstaat en de Operationeel Leider van Waterschap Limburg worden gevraagd om deel te nemen aan het overleg om duiding te verschaffen. Het doel van het afstemmingsoverleg is beeldvorming, het identificeren van knelpunten, nagaan of de belangrijke stakeholders zijn geïnformeerd en bepalen of opschaling naar GRIP 2 noodzakelijk is als verdere doorstijging wordt verwacht. Ook wordt afgestemd of het Impact Analyse Team geactiveerd moet worden (zie 'Opschaling Impact Analyse Team (IAT)').

Functionarissen OKO/Kern-ROT

OKO (VRZL)	Kern-ROT (VRLN)
ROL	ROL
IM-ROT	CaCo
HCC	IM-ROT
Optioneel: CaCo	ACBZ
	ACB
	ACGZ
	ACP
	CAROT
	RMOA

4.3.3 Opschaling

Voor een standaard hoogwatersituatie geldt dat er conform bijlage D wordt opgeschaald. De opschaling is gekoppeld aan vooraf bepaalde afvoeren bij St. Pieter. Indien noodzakelijk kan van deze standaard opschaling gemotiveerd worden afgeweken. Denk bijvoorbeeld aan vroegere opschaling in situaties dat er zeer veel neerslag wordt verwacht en de afvoeren van de Maas en/of het regionaal watersysteem al zijn verhoogd. Een overzicht van de alarmeringen bij de fases is opgenomen in het GMK-blad (zie bijlagen B en C).

Opschaling Veiligheidsregio

De Operationeel Leider van Rijkswaterstaat meldt bij de IM-ROT als een afvoer van 2.000 m³/s bij meetpunt St. Pieter is bereikt. De IM-ROT zoekt daarna telefonisch contact met de meldkamer en geeft door of de ROL besloten heeft op te schalen naar GRIP 2. De richtlijn die de ROL kan aanhouden om op te schalen naar GRIP 2, is de verwachting dat binnen 12 uur na het bereiken van 2.000 m³/s bij St. Pieter doorstijging naar 2.250 m³/s wordt bereikt. Na alarmering van GRIP 2 worden de gealarmeerde crisisteams aangevuld met de liaisons van Rijkswaterstaat en Waterschap Limburg. Conform alarmeringstabel wordt GRIP 4 gealarmeerd zodra een afvoer van 2.600 m³/s wordt bereikt. In de praktijk zal hier een advies van het ROT aan de Voorzitter Veiligheidsregio aan voorafgaan.

Afvoer St. Pieter	Opschaling door de veiligheidsregio's
> 800 m ³ /s binnen 24 uur	GRIP 0
1000 m ³ /s	GRIP 0 Gemeenschappelijke Meldkamer Limburg informeert de calamiteitencoördinator
1250 m ³ /s	GRIP 0 Meldkamer Brandweer alarmeert de IM-ROT van de beide veiligheidsregio's en de Officieren van Dienst Bevolkingszorg van alle Maasgemeenten
1500 m ³ /s	GRIP 0 VRZL: OKO (ROL, CaCo, IM-ROT, HCC, Operationeel Leider RWS ZN) VRLN: Kern-ROT (ROL, IM-ROT, ACBZ, ACB, ACGZ, ACP, CAROT, RMOA)
2000 m ³ /s	GRIP 2 Regionaal Operationeel Team (ROT)
2600 m ³ /s	GRIP 4 Regionaal Beleidsteam (RBT)

Opschaling politie met een Stafsectie Politiezorg

Bij opschaling naar GRIP 2 schaalde de politie op met een Stafsectie Politiezorg, bestaande uit een Algemeen Commandant politiezorg (ACP), Hoofd Informatie, Hoofd Ondersteuning en eventueel meerdere taakcommandanten operatieën, waarbij gebruik wordt gemaakt van het potentieel van de Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden (SGBBO). De ACP in het ROT kan een buddy aanwijzen ten behoeve van de aansturing van deze Stafsectie Politie (de SGBBO-taakorganisatie). Om hen vroegtijdig te betrekken wordt vanaf 1.500 m³/s de RCCB-afdeling (Regionaal Conflict- en Crisisbeheersing) geïnformeerd.

Opschaling Rijkswaterstaat

Fase	Afvoer St. Pieter	Leiding en coördinatie RWS
0 Normale fase	<800 m ³ /s	-
0 Aanloophase	800 m ³ /s	Operationeel Leider RWS
0 Incidentfase	1000 m ³ /s	Operationeel Leider RWS
1 Calamiteitfase	1250 – 1500 m ³ /s	Operationeel Leider RWS
2 Crisisfase	2000 m ³ /s	- Bestrijdingsteam o.l.v. Operationeel Leider RWS (Draaiboek Hoogwater RWS ZN) - Crisisteam RWS o.l.v. Beslisser fase 2 (Draaiboek overstijgende acties)
2 Crisisfase	≥2600 m ³ /s	- Bestrijdingsteam o.l.v. Operationeel Leider RWS (Draaiboek Hoogwater RWS ZN) - Crisisteam RWS o.l.v. Beslisser fase 2 (Draaiboek overstijgende acties)
0 Afschalingsfase	1500 m ³ /s	Crisisteam RWS schaalte af
0 Afschalingsfase	800 m ³ /s	Operationeel Leider RWS schaalte af zodra de afvoer te St. Pieter onder 800 m ³ /s komt en er binnen 24 uur geen hernieuwde stijging tot boven de 800 m ³ /s meer wordt verwacht.

Opschaling Waterschap Limburg

Bij een afvoer van >1.250 m³/s in combinatie met een verwachte doorstijging wordt de dijkwachtenorganisatie in werkgebied Noord opgestart en bij >1.750 m³/s in werkgebied Zuid. Verdere opschaling van Waterschap Limburg is te vergelijken met de crisisstructuur binnen de veiligheidsregio's. Richtlijn voor het Waterschap Operationeel Team (WOT) is dat deze wordt geactiveerd bij een afvoerprognose van >2.000 m³/s bij St. Pieter en de crisisorganisatie van het Waterschap Limburg wordt opgeschaald naar coördinatiefase 2. Bij een prognose van >2.600 m³/s wordt er opgeschaald naar coördinatiefase 3 met een Waterschap Beleidsteam (WBT).

Opschaling Impact Analyse Team Hoogwater Limburg (IAT)

De ROL('s) van de betreffende veiligheidsregio('s) neemt/nemen het besluit tot activering van het IAT in afstemming met de Operationeel Leiders van de waterpartijen wanneer aan de hieronder beschreven inzetcriteria is voldaan. Het IAT faciliteert duiding voor beide veiligheidsregio's. De inzetcriteria voor het IAT verschillen voor het hoofdwatersysteem en het regionale watersysteem.

De leden van het IAT die op basis van vrije instroom deelnemen, worden geattendeerd bij het bereiken van 1.500 m³/s bij meetpunt St. Pieter met een verwachte doorstijging naar >2.250 m³/s. Er wordt geadviseerd om het IAT te laten formeren bij het bereiken van de volgende afvoerwaarden:

- Opkomen bij het bereiken van een afvoer van 1.750 m³/s bij St. Pieter (IAT actief bij 2.000 m³/s), met een verwachte doorstijging naar minimaal 2.250 m³/s binnen twaalf uur;
- Opkomen bij opschaling naar GRIP 2 voor wateroverlast vanuit de Maas.

4.3.4 Afschaling

Afschalen van de opgeschaalde teams gebeurt pas indien:

- De hoogwatergolf de laatste gemeente, gemeente Sittard-Geleen, in de VRZL, is gepasseerd;
- De hoogwatergolf de laatste gemeente, gemeente Mook en Middelaar, in de VRLN, is gepasseerd;
- Er vastgesteld is dat er geen tweede hoogwatergolf komt;
- Er geen behoefte meer is vanuit de individuele gemeenten of kolommen aan multidisciplinaire samenwerking en/of ondersteuning;
- Er overdracht heeft plaatsgevonden naar de reguliere organisaties en er een plan voor nafase is ontwikkeld.

Het besluit tot afschalen van het IAT is belegd bij het ROT. Wanneer beide veiligheidsregio's zijn opgeschaald in GRIP dient het besluit tot afschalen van het IAT een gezamenlijk besluit van beide ROT's te zijn. Voorts wordt het IAT enkel afgeschaald indien alle te bedienen crisisteams (dus ook de mono-crisisteams van de waterpartners) hiermee instemmen.

Bij de afschaling van de informatieverstrekking en crisiscommunicatie moet er rekening mee worden gehouden dat het enkele dagen duurt voordat de hoogwatergolf beide regio's heeft verlaten:

- Zuid-Limburg: afschalen bij daling tot onder 800 m³/s bij Stevensweert;
- Limburg-Noord: afschalen bij daling tot onder 800 m³/s bij Mook.

Wanneer de 800 m³/s bij Mook en Middelaar wordt bereikt, zal er ook een bericht vanuit Rijkswaterstaat worden gestuurd, dat de hoogwaterberichtgeving zal worden gestopt.

4.4 Leiding & coördinatie

4.4.1 Regionaal Operationeel Team (ROT)

Wanneer de Maas een afvoer van 2.000 m³/s bereikt bij St. Pieter en de ROL hierop besluit om op te schalen naar GRIP 2 of hoger, komt het ROT bij elkaar. Dit besluit kan per veiligheidsregio verschillend zijn. Ook kan de ROL vanwege de ernst of complexiteit van de situatie in een eerder stadium besluiten op te schalen en het besluit niet pas bij 2.000 m³/s te nemen. De ROT's worden uitgebreid met liaisons van Rijkswaterstaat, Waterschap Limburg en Defensie. Kerntaak van het ROT is het op tactisch niveau sturen op, organiseren en ondersteunen van én in voorkomende gevallen leidinggeven aan de multidisciplinaire regionale rampenbestrijding en crisisbeheersing, teneinde een eenduidige aanpak te bewerkstelligen voor betrokken organisaties, zowel in de acute als in de nafase daarvan. Daarnaast zal in geval van schaarste een voorstel in de prioritering van mensen en middelen in de crisisbestrijding/regionale crisisorganisatie worden gemaakt. Een operationeel leider neemt het besluit over de verdeling van mensen en middelen van de eigen organisatie (dus: ROL voor regionale crisisorganisatie, WOL voor WL en OL-RWS voor RWS etc.).

4.4.2 Te overwegen coördinatiestrategie

De Maas stroomt achtereenvolgens door zeventien Limburgse gemeenten, waardoor bij een hoogwatersituatie in de Maas impact in meerdere gemeenten te verwachten is. De mate van deze impact, de omstandigheden en de specifieke knelpunten en vraagstukken zullen echter per gemeente verschillen. Hierdoor kan het voor een ROT een haast onmogelijke opgave zijn om het overzicht te behouden, laat staan om op lokaal niveau maatwerk te leveren. Bovendien hebben de gemeentelijke organisaties zelf de meeste kennis over het eigen gebied.

Om recht te doen aan deze (lokale) omstandigheden, kan gekozen worden voor een strategie van centrale regie/coördinatie bij het ROT c.q. RBT, met duidelijke mandaten voor burgemeesters om lokaal op te kunnen treden. Zo kunnen burgemeesters zelf voorstellen doen voor het opstellen van noodverordeningen, bepalingen en afbakening van te evacueren gebieden, waarbij deze besluiten wel steeds bekrachtigd dienen te worden door de voorzitter veiligheidsregio. Dit laatste, bekrachtiging van maatregelen in het RBT, is noodzakelijk om zo centrale regie te behouden en ook afstemming tussen gemeenten te kunnen blijven borgen. Met deze vorm van decentralisatie wordt het eenvoudiger om lokaal naar bevind van zaken en op basis van lokale kennis invulling te geven aan maatregelen. Deze strategie zal voornamelijk in Limburg-Noord uitkomst kunnen bieden aangezien Limburg-Noord maar liefst twaalf Maasgemeenten kent.

4.4.3 Vergaderklok

Voor de hoogwaterfasen oranje en rood geldt een vergaderklok omdat de voorspellingen van Rijkswaterstaat op vaste momenten worden gegeven conform het convenant 'Hoogwaterberichtgeving'. De vergaderklok van de interne crisisteams van Rijkswaterstaat en het IAT is tevens gekoppeld aan de hoogwaterberichtgeving. Belangrijk is dat hier niet van afgeweken wordt omdat de duiding door de waterpartners hiermee in het geding komt met risico's voor de kwaliteit van het situationeel waterbeeld.

Afvoer St. Pieter	GRIP	Fase	Hoogwater- berichten Maas	Gemeenten (TBz) vergadering	IAT vergadering	ROT vergadering	RBT vergadering
800 m ³ /s	0	Groen	-	Naar eigen inzicht gemeente		(O)KO/Kern-ROT bij 1500 m ³ /s	Geen RBT
1000 m ³ /s							
1250 m ³ /s		Geel					
1500 m ³ /s			08.00 20.00				
2000 m ³ /s	2	Oranje	08.00 14.00 20.00	08.30 14.30 20.30	09:00 15:00 21:00	10:00 16:00 22:00	10.30 22.30 Overleg OL + VzVr + betrokken Bgm's
2600 m ³ /s	4	Rood	08.00 14.00 20.00 02.00	08.30 14.30 20.30 02.30	09:00 15:00 21:00 03:00	10:00 16:00 22:00 04:00	10.30 16.30 22.30 04.30

4.5 Informatiemanagement

4.5.1 Informatiemanager ROT

Vanaf het moment dat GRIP 2 wordt afgekondigd, functioneert informatiemanagement volgens de reguliere procedures van de GRIP-structuur, met vijf bijzonderheden:

1. De IM-ROT maakt gebruik van de voorbereide LCMS-activiteiten voor hoogwater om de informatiebehoefte voor de beeldvorming te structureren.
2. De liaisons van Rijkswaterstaat en Waterschap Limburg (en indien geactiveerd; het Impact Analyse Team) spelen een cruciale rol bij het duiden van hoogwater-gerelateerde informatie. Onder leiding van de ROL betreft de IM-ROT de liaisons, het IAT (indien actief) en/of de Coördinator Verkenningseenheden (CVE) daarom intensief bij beeldvorming.
3. Rijkswaterstaat en Waterschap Limburg werken conform de netcentrische werkwijze in LCMS. Elke organisatie maakt een eigen incident aan in LCMS waarin de tabbladen van de andere partijen worden geïmporteerd (informeer elkaar hierover!). De IM-ROT's en ICO's spelen een cruciale rol in het monitoren van elkaars activiteiten en het detecteren van discrepanties. Ook drinkwaterleidingmaatschappij WML werkt netcentrisch via LCMS en kan impact van de hoogwatersituatie ondervinden. Indien dat het geval is, wordt ook de LCMS-activiteit van WML geïmporteerd.
4. Er is veel impact bij vitale partners te verwachten. De informatiemanagers van beide veiligheidsregio's stemmen af over het contact met partners (dit behelst voornamelijk afspraken maken over het informeren van gezamenlijke partners als Enexis en Gasunie). Overweeg bij opschaling het inschakelen van één extra informatiemanager of -coördinator die namens beide regio's regelmatig een belronde maakt richting partners om eventuele knelpunten vroegtijdig te inventariseren. Richtlijn: bij beginfase incident ligt deze taak bij Limburg-Noord (in verband met grote drukte in Zuid-Limburg) en na bereiken piek Echt-Susteren ligt deze taak bij Zuid-Limburg.
5. Indien geactiveerd: het Impact Analyse Team. Zie volgende alinea.

Om de hoogwatersituatie te kunnen duiden, kan de IM-ROT gebruik maken van de volgende middelen:

- Het IAT dat duiding geeft aan de hoogwatersituatie met behulp van onder andere het RWS Hoogwaterbericht, het Waterbeeld Limburg van WL, inundatiekaarten, inundatiefilmpjes et cetera;
- Multidisciplinaire Informatiekaart (MIK) hoogwater;
- Multidisciplinaire actielijsten (VRZL)
- Draaiboeken van gemeenten;
- Livebeelden van helikopters, drones of andere camera's. Hierbij is de interpretatie van beelden ten aanzien van doorbraken of andere noodsituaties uitsluitend voorbehouden aan locatiebekende areaaldeskundigen.

Het IAT faciliteert het ROT door middel van een visueel waterbeeld conform Werkwijze IAT (bijlage O). In lijn met het uitgangspunt "bij elk plaatje hoort een praatje" verzorgt het IAT de noodzakelijke duiding van de kaartbeelden, inclusief toelichting op aannames, onzekerheden en implicaties voor besluitvorming.

4.5.2 Werkwijze bevolkingszorg Limburg-Noord

Op het moment dat regionaal wordt opgeschaald naar GRIP 2, wordt in iedere gemeente een Team Bevolkingszorg (TBz) geactiveerd, welke na iedere vergadering een situatierapportage (sitrap) naar de sectie bevolkingszorg (Bz) in het ROT stuurt. Deze sectie in het ROT verwerkt de informatie van de gemeentelijke sitraps tot een gezamenlijk beeld 'bevolkingszorg'. Ook het IAT verkrijgt deze informatie vanuit de sectie Bz om deze onderdeel te kunnen laten zijn in de advisering en het scenariodenken. In deze updates worden minimaal de volgende onderdelen vermeld:

- Knelpunten van de gemeente;
- Verwachte situatie.

De sitraps worden door medewerker sectie Bevolkingszorg (MSBZ) in het ROT opgeslagen in LCMS. Voor het TBz wordt deze taak belegd bij IM TBZ. De IM TBZ wordt hierin ondersteund door de medewerker IM en verslaglegger.

4.5.3 Werkwijze bevolkingszorg Zuid-Limburg

Op het moment dat regionaal wordt opgeschaald naar GRIP 2, dient iedere betrokken gemeente lokaal op te schalen en periodieke sitraps te sturen naar de sectie Bevolkingszorg in het ROT. Het format voor deze sitrap is te vinden in LCMS en bijlage H. De sectie Bevolkingszorg in het ROT verwerkt de informatie uit de sitraps van de gemeenten tot een gezamenlijk beeld 'bevolkingszorg'. Ook het IAT krijgt deze informatie vanuit de sectie Bz om deze onderdeel te kunnen laten zijn in de advisering en het scenariodenken.

- Knelpunten van de gemeente;
- Verwachte situatie.

4.6 Crisiscommunicatie

Hoogwater wordt gekenmerkt door de betrokkenheid van zeer veel diensten, disciplines en burgers die zowel informatie aanleveren als willen ontvangen. Afstemming van berichtgeving tot eenduidige voorlichting is essentieel teneinde het gehele bestrijdingsproces niet te frustreren. Totdat er een ROT wordt geformeerd, communiceert iedere discipline uitsluitend over het eigen domein. Wel kunnen elkaars boodschappen versterkt worden door deze berichten te delen op sociale media.

Risicocommunicatie

Eenduidigheid voor burgers staat centraal bij de communicatieaanpak. Men moet vooraf weten waar men de juiste informatie kan terugvinden. Hier moet onder ander ook in de risicocommunicatie naar worden verwezen. Gemeenten, de waterpartners en de veiligheidsregio's hebben op basis van samenwerking in het project Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) bepaald dat in het kader van risicocommunicatie standaard wordt verwezen naar de website www.wachtnietopwater.nl. Hier is alle relevante informatie verzameld ten aanzien van de handelingsperspectieven in de fases voorafgaand, tijdens en na afloop van hoogwater.

Crisiscommunicatie

De afstemming over communicatie kan plaatsvinden vanuit het OKO/Kern-ROT. Vanaf opschaling naar GRIP 2, wanneer het ROT wordt opgeroepen, ligt de centrale coördinatie van de crisiscommunicatie bij de regionale crisisorganisatie. Uitgangspunt in de crisiscommunicatie is dat ten tijde van een crisissituatie de veiligheidsregio (in samenwerking met de gemeenten) de regierol heeft en zij verantwoordelijk is voor communicatie over de aanpak van de crisis, de te nemen maatregelen en het handelingsperspectief voor burgers. Waterschap Limburg ondersteunt het crisiscommunicatieproces van de veiligheidsregio en waar mogelijk zullen zij, overeenkomstig de reguliere afspraken, een communicatieliason naar elke veiligheidsregio afvaardigen.

4.6.1 Crisiscommunicatielijnen veiligheidsregio en waterpartners

Afhankelijk van de acute noodzaak van het nemen van maatregelen door burgers kunnen door beide veiligheidsregio's diverse middelen worden ingezet. De inzet van calamiteitenzender L1 is waardevol om burgers voortdurend een actuele update over de stand van zaken en duiding van de ernst van de situatie te kunnen geven. Wanneer er een onmiddellijke dreiging is waardoor acute maatregelen getroffen moeten worden, kan afhankelijk van het te geven handelingsperspectief een NL-Alert of het WAS-palensysteem worden ingezet. Ook een combinatie van beide is mogelijk. Bij de overweging om de WAS-palen te activeren, moet worden beseft dat het standaard handelingsperspectief dat hiermee gepaard gaat, het volgende inhoudt: ga naar binnen, sluit ramen en deuren, zet de mechanische ventilatie uit en luister naar de rampenzender. Dit handelingsperspectief is niet zondermeer opportuun bij hoogwatersituaties en moet dus per geval worden afgewogen.

De waterpartners zorgen voor de inhoudelijke expertise voor de communicatieboodschappen ten aanzien van waterstanden, prognoses, toestand op de waterwegen en staat van de dijken. De veiligheidsregio heeft de regie in de communicatie over de inzet van hulpdiensten en handelingsperspectieven van de burger. Goede afstemming tussen de communicatieadviseurs van de bij de crisis betrokken partijen is daarom essentieel.

4.6.2 Communicatielijnen veiligheidsregio en gemeenten

Situatie VRLN:

- De veiligheidsregio communiceert over de regionale boodschap met betrekking tot het situationeel beeld/waterstanden en de actuele stand van zaken (de overkoepelende ramp). Daarnaast verzorgt de veiligheidsregio de regionale persconferenties en worden Q&A's voor gemeenten opgesteld die lokaal kunnen worden aangevuld en via de gemeente kanalen worden gepubliceerd;
- Gemeenten communiceren via hun eigen kanalen de specifieke lokale boodschap met concrete informatie voor de lokale bevolking aangevuld met een handelingsperspectief (o.a. de te evacueren gebieden en lokale verwachtingen c.q. afwijkingen van het regionale beeld);
- Aandachtspunt hierbij is dat deze verdeling veel samenwerking vraagt tussen gemeenten en veiligheidsregio. Ook vereist deze aanpak bij beide partijen voldoende communicatiecapaciteit en -competenties.

Situatie VRZL:

- De veiligheidsregio communiceert centraal over de actuele situatie, over de algemeen geldende handelingsperspectieven en over de te evacueren gebieden en verwijst in al haar uitingen naar de website waar alle informatie bij elkaar komt;
- Gemeenten in Zuid-Limburg communiceren over specifieke lokale problemen/afspraken in lijn met de regionale strategie;
- Tijdens crises is er voortdurend afstemming tussen de VRZL en gemeenten. Vanwege vaak overbelasting en capaciteitsproblemen van de gemeenten wordt gekozen voor een centrale aanpak.

4.7 Evacuatie

Bij een hoogwatersituatie waarbij gebieden worden bedreigt, dient rekening te worden gehouden met een mogelijke evacuatie van verschillende gebieden. In beide veiligheidsregio's is een generiek evacuatieplan beschikbaar (zie bijlage N). Uitwerking van specifieke evacuatieplannen vindt plaats door de individuele gemeente (VRLN) dan wel in multi-actielijsten (VRZL). Naast algemene uitgangspunten, beschreven in hoofdstuk 6, gelden er voor de Maas ook een aantal specificaties ten aanzien van evacuatie.

4.7.1 Locaties voor verminderd zelfredzamen

Bij te verwachten extreem hoge waterstanden moet vroegtijdig contact worden opgenomen met locaties waar zich verminderd zelfredzame personen bevinden. Dit betreffen bij te verwachten extreem hoge waterstanden onder andere het Maastricht UMC+ en het VieCuri MC in Venlo. Naast de impact van het mogelijk moeten evacueren van de verminderd zelfredzame personen, heeft hoogwater ook betrekking op de bereikbaarheid van de ziekenhuizen en woon- en zorginstellingen. Ondanks de verbeteringen van de waterkeringen door de Maaswerken, waardoor het water deze ziekenhuizen en woon- en zorginstellingen pas bij extreem hoge waterstanden zou kunnen bereiken, is het vroegtijdig opstarten van communicatie met deze partijen noodzakelijk, juist omdat er bij extreme waterstanden achtereenvolgens meerdere probleemgebieden zullen ontstaan.

De GHOR en Bevolkingszorg hebben een belangrijke functie in het in kaart brengen van de locaties met verminderd zelfredzamen. Voor het in kaart brengen kunnen diverse kaartlagen in LCMS gebruikt worden en heeft de GHOR Zuid-Limburg de beschikking over een lijst met mogelijk bedreigde zorglocaties. Na het in kaart brengen van zorgpartners is ook de communicatie met zorgpartners van belang zodat zij vroegtijdig op de hoogte zijn en maatregelen kunnen treffen. Vanaf opschaling naar GRIP 2 zal de GHOR daarom proactief en communicatiegericht optreden naar zorgpartners. Tevens is vanuit Bevolkingszorg het proces crisiscommunicatie van belang voor alle thuiswonenden (verminderd zelfredzamen). Zie ook paragraaf 4.6.

4.7.2 Evacuatie van vee

Indien agrarische veebedrijven worden bedreigd door hoogwater dient de evacuatie van vee te worden voorbereid. Dit is onmogelijk zonder intensieve samenwerking met de agrarische sector. Het vroegtijdig informeren van liaisons van de agrarische sector is van belang omdat enkele veehouderijen al in een vroegtijdig stadium overlast zouden kunnen ondervinden van hoogwater. Vanaf 800 m³/s wordt de Limburgse Land- en Tuinbouw (LLTB) al meegenomen in de berichtgeving van Rijkswaterstaat. Bij het bereiken van 1.500 m³/s bij St. Pieter dient door de IM-ROT's van beide veiligheidsregio's de LLTB nogmaals te worden geïnformeerd. De LLTB zal zelf de coördinatie voor deze evacuaties op zich nemen en hierbij de veiligheidsregio's informeren. Na opschaling naar GRIP 2 dient de ROL te bepalen of de liaisons van de agrarische sector (LLTB) worden uitgenodigd voor het ROT.

Voor particulieren en niet-agrarische organisaties is evacuatie van dieren ook een aandachtspunt, maar voor eigen verantwoordelijkheid.

4.7.3 Seveso-bedrijven

Er bevindt zich in beide veiligheidsregio's een aantal Seveso-bedrijven in het effectgebied van het hoogwater. Deze inrichtingen bevinden zich op locaties waar de Maas bij bepaalde (extreem hoge) waterstanden mogelijk zal overlopen. Het betreft de volgende inrichtingen:

- Waterzuiveringsinstallatie Chemelot (Sittard-Geleen);
- Solvay (Herten);
- Broekman Logistics (Venlo);
- Varo Energy (Roermond);
- Jewagas (Wanssum).

De secties brandweer dienen vanaf een afvoer van 2.600 m³/s de situaties van bovenstaande bedrijven te monitoren.

4.7.4 Inrichten Commando Plaats Incident (CoPI)

Een hoogwatersituatie in de Maas kan een groot aantal aan evacuaties met zich meebrengen. De beslissing tot deze evacuaties ligt bij het RBT. Deze evacuaties behelzen ter plaatse coördinatie. Er kan in dat geval gekozen worden om een centraal gelegen CoPI in te richten om de evacuaties operationeel te coördineren. Ook kan er voor worden gekozen om bij specifieke objecten (bijvoorbeeld het VieCuri) een lokaal CoPI in te richten om evacuatie te coördineren. De verbinding tussen het ROT en het CoPI dient in stand te worden gehouden tussen de IM-CoPI en IM-ROT om in het ROT het centrale beeld rondom de evacuaties te kunnen leiden.

4.8 Isolatie van gebieden

4.8.1 Uitwerking dijkverbeteringsmaatregelen Maas

Dankzij de Maaswerken is de hoogwaterbescherming ten aanzien van de Maas verbeterd. De risicogebieden lopen nu pas bij extreem hoge waterstanden onder water waar dit vroeger al in een eerder stadium kon gebeuren. De komende jaren wordt de bescherming nog beter, aangezien nog langere tijd aan de Maaswerken wordt gewerkt. Deze Maaswerken brengen echter nieuwe operationele aandachtspunten met zich mee.

4.8.2 Isolatie

Door de Maaswerken zullen bepaalde steden en dorpen in het geval van hoogwater pas bij een hogere afvoer overstroomd, maar worden dorpen of steden al in een vroeger stadium afgesloten doordat het overtollige Maaswater naar omliggende weilanden, die als uiterwaarden dienen, wordt afgevoerd en toegangswegen overstroomd. De betreffende gebieden zijn te vinden in de gemeentelijke draaiboeken en de actielijsten. Het is noodzakelijk om vroegtijdig dorpen of steden die worden geïsoleerd hierover te informeren. Door vroegtijdig crisiscommunicatie op te starten, zijn inwoners op tijd geïnformeerd en worden ze niet verrast. Daarnaast kan hierdoor vrijwillige evacuatie gestimuleerd worden. Een bijbehorend aandachtspunt is het zorgen voor mogelijkheden om het gebied alsnog te kunnen verlaten, ook na het onderlopen van de weilanden. De hulp van Defensie met (vervoer)middelen om te evacueren zou hier uitkomst kunnen bieden. Een vroegtijdige aanvraag door de RMOA is daarvoor noodzakelijk. Door Defensie wordt de aanvraag van de RMOA landelijk gecoördineerd. Zo wordt de capaciteit over meerdere veiligheidsregio's evenredig verdeeld, mochten er meerdere regio's in een hoogwatersituatie zitten of er sprake zijn van andere situaties waarbij de inzet van Defensie gewenst is.

Daarnaast kan er gebruikt gemaakt worden van burgerinitiatieven. Denk aan boeren die willen helpen met tractoren en dergelijke, of lokale hoogwaterteams die al bij enkele gemeenten bestaan.

4.9 Achtereenvolgende aandachtsgebieden

Indien er zeer hoge afvoeren worden bereikt, zullen meerdere gebieden achtereenvolgens overstromen. Hierdoor moet vooraf gedacht worden aan voldoende capaciteit voor evacuaties in meerdere gemeentes. Er dient daarom vanaf opschaling naar GRIP 4 aandacht te worden besteed aan bijstandsaanvragen voor materieel en personeel voor evacuaties. Naast bijstand dient ook aandacht te worden besteed aan vroegtijdige crisiscommunicatie zodat vanuit de bevolking al kan worden gestart met 'vrijwillige evacuatie', het verplaatsen van vee, materiaal en voertuigen.

4.9.1 Concluderende actiepunten ten aanzien van aandachtsgebieden

- Vroegtijdig herkennen van te verwachten hoge afvoeren en daarop anticiperen middels scenariodenken;
- Vroegtijdig de RMOA laten informeren naar mogelijkheden van pendelvervoer in geval van isolatie van gebieden;
- Vroegtijdig informeren en betrekken van de GHOR en Bevolkingszorg indien een overstroming of dijkdoorbraak wordt verwacht. Indien evacuatie noodzakelijk is, dienen zowel de niet-zelfredzame personen vroegtijdig te worden geïnventariseerd, maar dient ook communicatie met zorginstellingen en ziekenhuizen over onder andere bereikbaarheid vroegtijdig te worden opgestart;
- Vroegtijdig opstarten van crisiscommunicatie en deze afstemmen met buurtraden, gemeenten en ketenpartners.

5. Scenario falen kering en poldereffecten

5.1 Inleiding

Via het hoogwaterbeschermingsprogramma zijn in de loop der tijd dijken aangelegd die Limburg moeten beschermen tegen hoogwatersituaties. Voor de toegankelijkheid van gebieden bestaan in normale omstandigheden vele openingen (bijvoorbeeld toegangswegen en -paden) in deze dijken die bij dreigend hoogwater gesloten moeten worden. Al voor het bereiken van de maatgevende afvoer zijn aanvullende preventieve maatregelen nodig om de waterkerende functie adequaat te kunnen vervullen. Deze maatregelen zijn als acties opgenomen in de draaiboeken van gemeenten, Rijkswaterstaat, Waterschap Limburg en in de multidisciplinaire actielijst. Voor al deze preventie maatregelen is een sluitpeil bepaald zodat bekend is bij welke waterstand van het bovenstrooms gelegen meetpunt de actie gereed dient te zijn.

Algemene maatregelen bij hoogwater zijn:

- Afsluiten binnendijkse wegen;
- Uit de vaart nemen veerdiensten;
- Ontruimen van buitendijkse woningen en bedrijven;
- Evacueren van vee.

Preventieve maatregelen aan de waterkeringen zijn:

- Bedienen afsluiters;
- Sluiten keersluizen (onder andere Limmel);
- Installeren/activeren pompen;
- Dichtzetten coupures en wanden;
- Aanbrengen tijdelijke keringen;
- Uitvoeren noodplannen door aannemers waar gewerkt wordt aan de kering;
- Inspectie door dijkwachterorganisatie.

Ondanks alle inspanningen is het falen van een kering nooit uit te sluiten. Op hoofdlijnen onderscheiden we een drietal scenario's die kunnen leiden tot het falen ervan.

5.2 Duiding scenario's falen primaire kering

5.2.1 Falen opbouw hoogwaterbeveiliging

Tijdens en na het uitrollen van de preventieve maatregelen worden de waterkeringen gericht geïnspecteerd en gecontroleerd op juiste werking en eventuele verstoringen. Controle vindt hoofdzakelijk plaats tijdens de inspectieronden van de dijkwachterorganisatie van Waterschap Limburg, maar ook andere medewerkers van Waterschap Limburg, hulpverleners en omwonenden kunnen (storings-)meldingen doen. Inmiddels geven de dijkwachters hun meldingen door middels een app en kunnen omwonenden of hulpdiensten dit doen door te bellen naar de Meldkamer Water ZN of rechtstreeks naar het KCC van Waterschap Limburg. Het kan voorkomen dat op locaties waar preventie maatregelen zijn genomen deze teniet zijn gedaan door vandalisme of diefstal, maar het kan ook al misgaan bij de uitvoering van de preventieve maatregelen zoals het niet functioneren van terugslagkleppen en afsluiters waardoor er sprake is van instroom van Maaswater naar het achterliggend gebied. Het niet tijdig kunnen dichtzetten van coupures en wanden, het niet tijdig realiseren van tijdelijke keringen en het niet functioneren van noodplannen kunnen leiden tot het instromen van oppervlaktewater naar het achterliggend gebied. Hierdoor kunnen er gebieden onderlopen die eigenlijk door de preventieve maatregelen droog zouden moeten blijven. Om ongewenste instroom van Maaswater door falende hoogwaterbeveiliging te voorkomen, vinden controles plaats door de buitendienst van gemeenten en door medewerkers van Waterschap Limburg.

Alle meldingen aangaande falende hoogwaterbeveiliging die bij de diverse partners binnenkomen, dienen centraal verzameld te worden in het ROT. Voor de waterkolom geldt dat zij knelpunten met mogelijke maatschappelijke impact via de liaison doorgeven aan de IM-ROT. De (verwachte) reikwijdte en (te verwachten) waterdiepte van het te inunderen gebied wordt vervolgens geduïd door het IAT. Voor de knelpunten die ontstaan bij de opbouw van keringen door de gemeentelijke kolom geldt dat deze worden doorgegeven aan de sectie Bevolkingszorg. Dergelijke informatie komt binnen vanuit de Ovd-Bz of de uitvraag van Team

Bevolkingszorg. Indien het aannemelijk wordt dat het falen van de opbouw van een hoogwaterbeveiliging gevolgen gaat hebben voor een gebied, zoals grotere hoeveelheden water dat het betreffende gebied instroomt, zal vroegtijdig met de GHOR en Bevolkingszorg geschakeld moeten worden voor het evacueren of het verplaatsen naar hoger gebied van zowel de verminderd en niet-zelfredzame personen als de zelfredzame personen.

Melding knelpunt / falen opbouw hoogwaterbeveiliging	Melden aan	Meldt aan
Waterkolom →	IM-ROT (via liaison of indien actief: IAT) →	ROT
Gemeenten/OvD-Bz →	Sectie Bz (HTO-Bz/HIN) →	ROT

5.2.2 Overlopen waterkeringen

Door de stroming van het Maaswater kan de kruin van de dijk onvoldoende hoog blijken en afkalving plaatsvinden. Een waterkering dreigt te overstromen wanneer de aankomende hoogwatergolf (plus eventuele opwaaiing en golfoploop) hoger is dan de kruinhoogte van de waterkering. De aanwezige kruinhoogte van de waterkering is bekend en waar deze niet voldoet aan de maatgevende hoogwaterstand, zijn preventieve maatregelen voorbereid om het tekort aan kruinhoogte te ondervangen door bijvoorbeeld het ophogen van de bestaande waterkering. Echter, door extreem hoge afvoeren, weersomstandigheden, verzakkingen (afkalving) of andere onvoorziene omstandigheden kan de kruinhoogte onvoldoende blijken om de actuele of verwachte waterstand volledig te keren. Vaak zal dit in de waaksfeer liggen, met als gevolg geringe overloop of golfoverslag. Een dergelijke situatie kan echter ook leiden tot een dijkdoorbraak (zie paragraaf 5.2.3). Mocht de kruinhoogte niet voldoen aan de maatgevende hoogwaterstand, kunnen mogelijke noodmaatregelen worden genomen. Bijvoorbeeld:

- Plaatsen van zandzakken;
- Plaatsen van big bags of DefenCell-systeem
- Aanbrengen van strobalen of balen met klei/zand (al dan niet) in een folie;
- Technische oplossingen, zoals gebruik maken van flexibele nooddijken, wegbarriers (betonnen of stalen vangrails), et cetera.

5.2.3 Dijkdoorbraak

Een doorbraak is het gevolg van het falen van een of meerdere functionele onderdelen van de waterkering. Wanneer een kering doorbreekt, ontstaat er een bres (gat in de waterkering) met als gevolg snelle instroom van water op dit punt. Het gebied erachter zal naar verwachting snel volstromen gezien de omvang van de dijkkringen. De uiteindelijke snelheid waarmee het gebied overstroomt en de omvang (oppervlakte en waterdiepte) is afhankelijk van de duur en het waterstandverloop van het hoogwater en eventuele maatregelen die getroffen worden (dichten van bressen, plaatsen nooddijken en tijdelijke keringen).

Voorafgaand aan een dijkdoorbraak

Tijdens een hoogwatergolf worden periodiek hoogwaterinspecties uitgevoerd door de dijkwachterorganisatie van het Waterschap. Vroegtijdig inzicht in de potentiële faalmechanismen van de waterkering maakt het mogelijk gericht te inspecteren en waar nodig maatregelen te treffen. Toegang tot deze beheer informatie en directe koppeling ervan met actuele waarnemingen is in een hoogwatersituatie essentieel om snel te analyseren en adequaat tot evacuatie wordt overgegaan, kan er sprake zijn van (levens)bedreigende situaties.

Waar verschillende faalmechanismen eerder nog apart konden worden onderscheiden en bestreden, kunnen de volgende oorzaken uiteindelijk leiden tot het calamiteitenscenario van een dreigende of zelfs daadwerkelijke doorbraak en overstroming:

1. Bres in de waterkering: door overloop (waterstand hoger dan kruin) of overslag (overslaande golven) loopt het gebied achter de waterkering (langzaam) vol. Als de stroomsnelheid van het water op het binnentalud (helling aan de binnendijkse zijde) te hoog is, kan de waterkering daardoor ook eroderen (slijten, kapot gaan) waardoor er een bres in de waterkering ontstaat. Hierdoor zal water (met een hoge snelheid) het gebied binnen stromen.
2. Piping: door een waterstandsverschil tussen de waterzijde en de landzijde van de waterkering gaat via de grond onder de dijk water stromen. Als het drukverschil te groot is, worden er gronddeeltjes meegevoerd waardoor een pijpvormige holle ruimte onder de waterkering kan ontstaan. De

waterkering boven deze pijp kan inzakken waardoor er een verlaging in de waterkering ontstaat. Als er gronddeeltjes worden meegevoerd, verkleurt het water achter de waterkering (binnendijs). Als helder water binnendijs stijgt, is er sprake van kwel. Bij kwel is er geen kans op het doorbreken van de waterkering, dat kan pas al de waterstand nog hoger wordt en de stroomsnelheid onder de waterkering toeneemt waardoor wel gronddeeltjes worden meegevoerd.

3. Stabiliteitsverlies: doordat er water tegen de waterkering staat, zal deze langzaam in gewicht toenemen. Doordat het gewicht toeneemt zal deze eerder de neiging hebben om af te schuiven (naar beneden zakken) dan wanneer deze droog is. Door deze afschuiving kan er een gat in de waterkering ontstaan. Het begin van afschuiven is tijdens hoogwater zichtbaar doordat er in de lengterichting van de waterkering een scheur ontstaat.
4. Erosie van de grasmat: door hoge golven of stroming tijdens een hoogwater kan de grasmat van de waterkering beschadigen waardoor de grond onder de grasmat zichtbaar wordt. Door de golven of stroming kan de ondergrond langzaam wegspoelen waardoor er een gat in de waterkering ontstaat en het water naar binnen kan stromen.

De waterkering kan ook nog op andere manieren bezwijken, maar dan moet er sprake zijn van het samenvallen van twee of meer gebeurtenissen. Denk hierbij aan een storm waardoor bomen op of vlakbij de waterkering ontwortelen, of de combinatie van hoogwater en een aardbeving die een inzakkende waterkering veroorzaken.

Bij een dijkdoorbraak worden de dijkwachters, personeel en hulpverleners geïnstrueerd het gebied te verlaten, voor zover dat nog niet gebeurd was. Het Waterschap beschikt zelf over een eigen droneteam dat ingezet kan worden voor visuele inspectie. Deze inzet wordt gecoördineerd vanuit het Waterschap Actieteam. VRLN beschikt over het Team Digitale Verkenning dat middels hun drone bijvoorbeeld visuele (dijk)inspecties kan uitvoeren. Aanvullend benodigde inspectie kan middels een bijstandsaanvraag bij Defensie worden overgenomen door bijvoorbeeld helikopters (visuele inspectie) en/of de inzet van jachtvliegtuigen (optische inspectie) en drones. Afhankelijk van de aard en omvang kan een extra inspectie worden gedaan om te controleren of de calamiteit zich buiten het direct getroffen gebied verder kan uitbreiden. Via de interne berichtgeving wordt de gehele organisatie ingelicht van de doorbraak en zal men ook elders alert zijn op eventuele (dreigende) doorbraken.

Het is niet realistisch te veronderstellen dat een bres die eenmaal gevormd is binnen afzienbare tijd kan worden gedicht. Op de betreffende locatie is bij bresvorming geen personeel en materieel voorhanden, de algehele bereikbaarheid is naar verwachting slecht en door te hoge stroomsnelheid zijn pogingen de bres te dichten op voorhand vruchteloos. Pas als de stroomsnelheid afneemt, zullen maatregelen veilig uitvoerbaar zijn, maar dan heeft de inundatie al plaatsgevonden. De reikwijdte en waterdiepte van het geïnundeerde gebied wordt vervolgens door het IAT geduid.

Na de doorbraak moet in het getroffen gebied rekening worden gehouden met de volgende omstandigheden:

- In het gebied kunnen overlevenden, slachtoffers en verdronken vee aanwezig zijn;
- Het gebied is mogelijk slecht toegankelijk wegens ondergelopen en beschadigde wegen;
- Schade en instortingsgevaar van gebouwen en andere objecten;
- Afwezigheid van nutsvoorzieningen;
- In toenemende mate milieu-hygiënische en gezondheidsrisico's door lekkage van olie, benzine, riolering, rotting, stankoverlast et cetera;
- Sociale en maatschappelijke ontwrichting;
- Ramptoerisme.

5.3 Melding & alarmering / op- en afschaling

Het falen van een kering of het ontstaan van wateroverlast binnendijs zal snel worden opgemerkt door burgers, aanwezige hulpdiensten of dijkwachters van Waterschap Limburg. Opschaling bij het falen van een waterkering hangt af van het op dat moment geldende GRIP-niveau en de te verwachten binnendijkse impact en/of knelpunten. Op het moment dat op basis van een snelle inschatting aanzienlijke binnendijkse impact wordt verwacht, geldt het volgende handelingsperspectief:

- Er is nog geen sprake van een opschaling: zodra een waterkering faalt zonder dat er regionaal is opgeschaald voor hoogwater, is het advies om op te schalen naar GRIP 3 met CoPI in verband met de bestuurlijke besluiten die genomen moeten worden en de behoefte aan lokale coördinatie. Als het te overstromen gebied meerdere gemeenten betreft, is het aan te raden op te schalen naar GRIP 4;
- Er is al opgeschaald naar GRIP 2: indien reeds is opgeschaald naar GRIP 2 vanwege de hoogwatersituatie, geldt het advies om verder op te schalen naar GRIP 3 met CoPI. Wederom vanwege de bestuurlijke besluiten die naar verwachting genomen moeten worden en de behoefte aan lokale coördinatie. Opnieuw geldt dat, als het te overstromen gebied meerdere gemeenten raakt, het aan te raden is op te schalen naar GRIP 4;
- Er is al opgeschaald naar GRIP 4: indien reeds is opgeschaald naar GRIP 4 vanwege de hoogwatersituatie, geldt het advies om het GRIP-niveau niet te wijzigen maar wel een CoPI te alarmeren ten behoeve van de lokale coördinatie. De voorzitter veiligheidsregio is in dit geval reeds belast met de algehele coördinatie over de bestrijding van de hoogwatersituatie, maar doet dit voor wat betreft de bestrijding van de gevolgen van de dijkdoorbraak in nauwe afstemming met de burgemeester van de incidentgemeente(n).

Indien geen of nauwelijks binnendijkse impact verwacht wordt, kan het volstaan om de situatie met een CoPI af te handelen. Zorg in elk geval altijd dat een liaison van het Waterschap Limburg deelneemt in het CoPI om de lokale gevaarstelling te duiden.

5.4 Leiding & coördinatie

In bovenstaande paragraaf is beschreven dat het bij een (dreigende) dijkdoorbraak met aanzienlijke binnendijkse impact aan te raden is op te schalen naar bestuurlijk niveau (GRIP 3 of 4) in afstemming met de burgemeester van de betreffende incidentgemeente of de voorzitter veiligheidsregio. Dit vanwege de bestuurlijke besluiten die naar alle waarschijnlijkheid genomen moeten worden, zoals het evacueren van bedreigde gebieden, crisiscommunicatie of het afgeven van een noodbevel. Ook zal een dijkdoorbraak met aanzienlijke binnendijkse impact (denk aan eventuele gewonde/dodelijke slachtoffers en grote economische schade) regionale of zelfs landelijke uitstraling hebben. GRIP 4 biedt daarnaast in een dergelijke situatie de mogelijkheid voor de burgemeester van de incidentgemeente om de rol van burgervader/-moeder op zich te nemen.

5.5 Informatiemanagement

Breng in geval van een dijkdoorbraak zo snel mogelijk de potentiële binnendijkse impact in kaart. Neem in elk geval de volgende onderdelen op in het beeld:

- Om welke dijktraject gaat het (nummer + bedreigde dorpen)?;
- In welke gemeente(n) is de impact te verwachten?;
- Wat is het maximaal te overstromen gebied (real case + worst case)?;
- Hoe hoog kan het water in het bedreigde gebied te komen staan?;
- Is er impact bij (de processen van) onze vitale- en crisispartners te verwachten?;
- Aanwezige kwetsbare objecten (verminderd zelfredzamen, industrie, vitale infrastructuur, vee et cetera);
- Veiligheid personeel in het bedreigde gebied (is hulpverlening/herstel mogelijk?).

Voor het in kaart brengen van de potentiële impact is het noodzakelijk de expertise van Rijkswaterstaat en Waterschap Limburg te betrekken. Met behulp van de afvoerverwachting van Rijkswaterstaat kan het Waterschap namelijk een berekening maken over de impact van het falen van de hoogwaterbeveiliging. Als ervoor gekozen is het Impact Analyse Team (IAT) te activeren, neemt het IAT deze rol op zich. Er zit echter een tijdsduur verbonden aan deze berekening.

5.6 Evacuatie

Bij een dreigende dijkdoorbraak zijn de volgende punten voor het besluiten tot een evacuatie van belang:

- Kunnen er nog herstelmaatregelen worden uitgevoerd?
  - Zo ja, hoeveel ruimte en tijd is er nog om herstelmaatregelen uit te voeren?
  - Zo nee, wanneer wordt de dijkdoorbraak verwacht?
- Hoeveel tijd is er nog voor het eventueel opstarten van evacuaties en het voorbereiden van een noodverordening?
- Wat gaat het schadebeeld zijn en wat is de te verwachte omvang van het effectgebied?
- Wat zijn de kwetsbare objecten in dit effectgebied en hoeveel verminderd-zelfredzame personen bevinden zich in dit gebied?
- Indien gekozen wordt voor een evacuatie: hoe dient deze uitgevoerd te worden en welke knelpunten zullen er hierbij optreden? Denk aan vervoer (mogelijk pendelen Defensie), maar ook aan weigeraars en verminderd-zelfredzame personen.

Indien evacuatie geen reële optie meer is, dient zo snel mogelijk crisiscommunicatie opgestart te worden om levensreddend handelingsperspectief te verspreiden (zie paragraaf 5.7). Wanneer evacuatie wel nog mogelijk is, dient zo snel mogelijk te worden gestart met het ontruimen/evacuëren van het getroffen gebied (zie paragraaf 6.4).

5.7 Communicatie

Evacuatie wel mogelijk:

Als het in geval van een dreigende dijkdoorbraak nog mogelijk is om het gebied te evacueren, is het af te raden de WAS-palen te activeren. Deze zorgen er immers voor dat personen naar binnen gaan met de ramen en deuren gesloten. Verstuur wel zo snel mogelijk een NL-Alert met het dringende advies het gebied (benoem de bedreigde dorpen) te verlaten. Start ook zo snel mogelijk communicatie op via de live blogs van de veiligheidsregio, gemeenten en rampenzender en verspreid hierbij kaartmateriaal van het getroffen gebied.

Evacuatie niet meer mogelijk:

Indien er (door een acute dijkdoorbraak) geen tijd meer is voor evacuatie van het gebied, is crisiscommunicatie met een handelingsperspectief om personen zichzelf in veiligheid te laten brengen de beste optie. Advies is om gebruik te maken van zowel de WAS-palen als NL-Alert. WAS-palen zijn de snelste manier van alarmeren maar dit zorgt ervoor dat mensen binnenblijven met de ramen en deuren gesloten. Activeren van WAS-palen wordt altijd opgevolgd door een NL-Alert met handelingsperspectief om naar de hoogste verdieping te gaan. Start ook zo snel mogelijk communicatie op via de live blogs van de veiligheidsregio, gemeenten en rampenzender en verspreid hierbij kaartmateriaal van het getroffen gebied.

5.8 Waterbezwaar binnendijs (kwelwater en gebiedseigen water)

Kwelwater en gebiedseigen water staan ook wel bekend als waterbezwaar binnendijs en zorgen tijdens een hoogwatersituatie voor wateroverlast achter de dijken. Dit kan leiden tot schade aan zowel exterieur en interieur van gebouwen als vitale infrastructuur die daardoor buiten gebruik kunnen raken. Kwelwater is water dat via de ondergrond onder de waterkering van buiten- naar binnendijs gebied stroomt bij langduriger drukverschil tussen buiten- en binnendijs gebied. Naast kwelwater kan ook gebiedseigen water voor problemen zorgen. Door extreme neerslag kan in het binnendijs gebied ook sprake zijn van te veel water in zowel de rioleringen als de oppervlaktewateren die normaal overstorten of vrij afstromen in de Maas (zie hoofdstuk 3.7). Doordat deze in een hoogwatersituatie zijn afgesloten, kunnen ook hier problemen ontstaan. Er zijn weliswaar bergbezinkbassins en vooraf geplande pomplocaties, maar toch kan de aanvoer dusdanig zijn dat er sprake is van onvoldoende pompcapaciteit. Ook kan er overlast optreden bij onbekende en daardoor onvoorziene locaties.

Op veel locaties zijn er al fysieke maatregelen genomen door het aanleggen van een nieuwe waterkering, echter voorkomt dit niet het optreden van kwel. Tevens zijn er ook maatregelen genomen om poldereffecten tegen te gaan:

- Er wordt door Waterschap Limburg bij kwelwater bekeken of er overlast optreedt. In principe pompt WL pas bij wateroverlast voor objecten. Mocht dit niet zo zijn, zal er niet meteen gepompt worden omdat juist dan het drukverschil groter wordt en het juist water aantrekt.
- Om gebiedseigen water tegen te gaan, worden watergangen afgesloten zodat de verbinding met de Maas wordt afgesloten. Om te voorkomen dat het gebiedseigen water problemen oplevert, plaatst het Waterschap pompen. Het water wordt dan van binnendijks naar buitendijks gebied gepompt. Deze maatregelen zijn voorgeprogrammeerd in het draaiboek.

De omstandigheden rondom kwel- en gebiedseigen water kunnen zich snel ontwikkelen. Hierdoor is het noodzakelijk een beroep te doen op de beschikbaarheid en analyse van actuele informatie om de juiste beslissingen te kunnen nemen. De beschikbaarheid van extra pompcapaciteit is in deze situatie allerminst geborgd, ervan uitgaande dat alle eigen middelen en beschikbare capaciteit al zijn ingezet. De preparatie dient dus gericht te zijn op het:

- Organiseren van extra pompcapaciteit via meerdere noodpompen, bijvoorbeeld via een aannemer of het waterschap Hulphulpteam;
- Waarborgen continuïteit van het beheer van de al geïnstalleerde pompen;
- Lokale voorzieningen treffen voor het operationeel maken van de noodpompen;
- Verdelen noodpompen over het gebied / prioriteren van gebieden;
- Plaatsen en operationaliseren noodpompen.

Indien kwelwater zich voordoet, dient op de volgende punten ingezet te worden:

- Op de bekende locaties worden door Waterschap Limburg pompen ingezet en is het pompeil dusdanig afgestemd om wateroverlast aan infrastructuur te voorkomen. In de basis wordt bij nieuw aan te leggen keringen direct rekening gehouden met het te verwachten waterbezwaar (neerslag, watersysteem, kwelwater, overslag) en wordt de verwachte benodigde pompcapaciteit daarop afgestemd. Daar waar het niet voor overlast zorgt, wordt het water niet weggepompt. Wellicht wordt zelfs water ingelaten om drukverschil op gevoelige locaties voor kwel te verminderen waar dit mogelijk is. Kwel kan namelijk ook uitspoeling van de kering veroorzaken en deze verzwakken;
- Indien wegen niet meer toegankelijk zijn door het kwelwater, dienen deze door de gemeenten te worden afgesloten;
- Er kan alsnog wateroverlast optreden door kwelwater als de pompen te laat geplaatst zijn, er sprake is van uitval of sprake is van onvoldoende pompcapaciteit door te veel aanbod van kwelwater.

6. Organisatorische kaders

6.1 Inleiding

Voorgaande hoofdstukken in het operationele deel hadden elk betrekking op de hoogwaterscenario's die zich in Limburg kunnen voordoen en de bijzonderheden ten aanzien van de randvoorwaardelijke crisisbeheersingsprocessen. Dit hoofdstuk heeft betrekking op de generieke organisatorische kaders die op alle scenario's van toepassing zijn. Achtereenvolgens komen aspecten van internationale samenwerking, burgerparticipatie, evacuatie en de nafase aan de orde.

6.2 Impact Analyse Team Hoogwater Limburg

De taak van het IAT betreft het duiden van de hoogwatersituatie in het hoofdwatersysteem van de Maas en/of het regionale watersysteem (beken en zijrivieren) en het leveren van die duiding aan de opgeschaalde crisisteams van de Limburgse veiligheidsregio's. Deze taak wordt vervuld door in goede onderlinge samenwerking een situationeel waterbeeld te ontwikkelen op basis van het RWS Hoogwaterbericht en het Waterbeeld Limburg van Waterschap Limburg. Hiermee kunnen de multidisciplinaire crisisteams van de veiligheidsregio's tijdig en onderbouwde besluiten nemen met betrekking tot crisisbeheersingsmaatregelen. Ook kan het IAT, indien gewenst, vraagstukken van de waterpartners beantwoorden tijdens een hoogwatersituatie.

De ROL('s) van de betreffende veiligheidsregio('s) neemt/nemen het besluit tot activering van het IAT in afstemming met de Operationeel Leiders van de waterpartijen wanneer aan de inzetcriteria is voldaan. Op basis daarvan worden de functionarissen benaderd. Deze staan niet op piket, dus er worden geen harde opkomsttijden gehanteerd. De ROL's maken samen afspraken welke veiligheidsregio als eerste een Leider IAT en HIN-IAT levert, en op welk moment een kantelpunt komt wanneer de andere regio deze functionarissen levert. Als vuistregel kan genomen worden dat de veiligheidsregio's waar de hoogwatersituatie het minst acuut is de functionarissen aan het IAT levert.

Alarmering van de Leider IAT en HIN-IAT verloopt via een belboom, geïnitieerd door de IM-ROT. Hierbij alarmeert iedere regio haar eigen functionarissen. Alarmering van de adviseurs/specialisten van de waterpartijen ten behoeve van het IAT loopt via de Meldkamer Water ZN.

Op het moment dat besloten wordt het IAT te activeren, worden in goed overleg heldere procesafspraken gemaakt en meegegeven aan de leider IAT wat betreft:

- Centrale vraag van het ROT aan het IAT: wat is de reikwijdte van het water en bijbehorende waterdiepte en wat is de standzekerheid van waterkeringen?;
- (Vooruitziende) opdrachten/vragen vanuit de ROL/het ROT;
- Realistische afspraken over hetgeen het IAT in het (eerste) ROT kan opleveren;
- De manier en het moment waarop de informatieoverdracht tussen het IAT en het ROT plaatsvindt;
- De manier waarop onderling contact gehouden wordt buiten de overdrachtsmomenten en de manier waarop 'breaking news' met het ROT gedeeld wordt;
- Vergaderklok afstemmen. Belangrijk is dat hier niet zonder afstemming van afgeweken wordt omdat dit de kwaliteit van het waterbeeld kan beïnvloeden! Als richtlijn kan de vergaderklok zoals beschreven in 4.4.3 worden gevolgd.

Deze inzetcriteria voor het IAT verschillen voor het hoofdwatersysteem en het regionale watersysteem.

6.2.1 Inzetcriteria IAT bij hoogwater Maas

Het IAT wordt geattendeerd bij het bereiken van 1.500 m³/s bij meetpunt St. Pieter met een verwachte doorstijging naar >2.250 m³/s. Er wordt geadviseerd om het IAT te laten formeren bij het bereiken van de volgende afvoerwaarden:

- Opkomen bij het bereiken van een afvoer van 1.750 m³/s bij St. Pieter (IAT actief bij 2.000 m³/s), met een verwachte doorstijging naar minimaal 2.250 m³/s binnen twaalf uur;
- Opkomen bij een opschaling naar GRIP 2 voor wateroverlast vanuit de Maas

6.2.2 Inzetcriteria IAT bij hoogwater regionaal watersysteem

Er wordt geadviseerd om het IAT te laten formeren bij het bereiken van de volgende afvoerwaarden:

- Bij fase oranje (dreigende wateroverlast vanuit het regionale systeem) stemt het OKO/Kern-ROT van de veiligheidsregio, waarbij de Waterschap Operationeel Leider (WOL) aansluit, af over nut en noodzaak om het IAT op te starten. Belangrijke criteria die hierbij in ogenschouw worden genomen:
  - Duur (meerdere dagen);
  - Complexiteit (meerdere zijrivieren);
  - Grootte gebied (meerdere gemeenten/regio's);
  - Impact (getroffen gebied / kwetsbare objecten);
- Opkomen bij opschaling naar GRIP 2 voor wateroverlast vanuit de beken/zijrivieren (fase rood of fase oranje met verwachte doorstijging naar fase rood en grote impact).

6.2.3 Samenstelling IAT

Het IAT bestaat uit minimaal onderstaande rolhouders:

- Leider IAT
- Hoofd Informatie IAT (HIN-IAT)
- RWS Specialist IAT (2x)
- WL Adviseur Hydrologie
- WL Adviseur Waterkeringen Maas

In aanvulling op bovenstaande kernbezetting kunnen inhoudelijk deskundigen van de deelnemende partijen of landelijke organisaties op verzoek, naar behoefte, zitting nemen in het IAT. Dit noemen we de flexibele schil en staat nader beschreven in de Werkwijze IAT (bijlage O).

6.3 Internationale samenwerking

De Maas, maar ook enkele zijrivieren in Limburg, vinden hun oorsprong in het buitenland. Zo ontspringt de Maas in Frankrijk, de Roer en de Geul in België en de Niers in Duitsland. Dit kan betekenen dat extreem weer in de vorm van extreme neerslag in het buitenland ook grote gevolgen kan hebben voor Nederland. De neerslag zal namelijk zorgen voor een stijging van de waterstand in het buitenland die middels een hoogwatergolf ook Nederland zal passeren.

Internationaal overleg tussen de waterpartijen is daarom cruciaal, zowel in de warme- als de koude fase, om grensoverschrijdend watermanagement goed in te richten. Deze internationale samenwerking is niet alleen belangrijk om waterstijgingen in het buitenland vroegtijdig te signaleren, maar is ook van belang om het peil- en stuwmanagement op elkaar af te stemmen. Ook dit kan immers effecten teweegbrengen aan de Nederlandse zijde in de vorm van een snelle piek in een hoogwatergolf. Naast contacten tussen de waterdiensten onderling is het ook belangrijk dat crisisdiensten elkaar snel kunnen vinden.

6.3.1 Afspraken Dienst Noodplanning & Crisisbeheer Limburg en Dienst van de Gouverneur Luik

De Maas komt de Veiligheidsregio Zuid-Limburg binnen bij Eijsden en vormt zelfs voor een groot gedeelte de grens tussen België en Nederland. Mede daarom zijn afspraken met Dienst Noodplanning & Crisisbeheer Limburg en Dienst van de Gouverneur Luik gemaakt ten aanzien van wederzijdse informatievoorziening. De afspraken hebben betrekking op het informeren over acute situaties en evacuaties ten tijde van een hoogwater Maas. België en Duitsland kunnen meelesen met het situatiebeeld in Zuid-Limburg via LCMS. Veiligheidsregio Zuid-Limburg kan vooralsnog niet meelesen in de informatiesystemen in België en Duitsland. Contact verloopt via de IM-ROT als liaison EMRIC zoals in het plan informatie-uitwisseling van EMRIC is verwerkt.

6.4 Burgerparticipatie

Tijdens crises zijn er meer mensen die spontaan hulp aanbieden; spontane burgerinitiatieven. Deze ontwikkelingen worden door de gemeenten en veiligheidsregio's omarmd. Ten aanzien van burgerparticipatie zijn er twee documenten ontwikkeld.

6.4.1 Handreiking spontane burgerinitiatieven

Er is een handreiking opgesteld waarin operationeel is uitgewerkt hoe om te gaan met spontane burgerinitiatieven voor de crisisorganisaties van beide Limburgse veiligheidsregio's, gemeenten en de beide waterbeheerders. Deze handreiking kan tijdens een incident gebruikt worden om burgerinitiatieven te stroomlijnen. Het is aan gemeenten om van dit draaiboek een lokale doorvertaling te maken en uitvoering te geven aan dit draaiboek.

6.4.2 Format buurt draaiboeken

Naast de handreiking hoe als gemeenten/veiligheidsregio om te gaan met burgerinitiatieven is er ook een draaiboek ontwikkeld voor 'buurten' binnen een gemeente. In dit draaiboek is uitgewerkt hoe verenigingen, vrijwilligersorganisaties, dorpsraden en inwoners bij (naderend) hoogwater over de situatie geïnformeerd kunnen worden en wat zij kunnen doen om te helpen. Daarnaast biedt dit draaiboek concrete aanwijzingen, zodat burgers aan de slag kunnen (bijvoorbeeld met het vullen en plaatsen van zandzakken, omhoog plaatsen meubilair, aanwijzingen ten behoeve van persoonlijke veiligheid). Het draaiboek dient, in samenwerking met gemeenten, zo uniform mogelijk uitgewerkt te worden om regionale coördinatie mogelijk te maken.

6.5 Evacuatie

Bij een hoogwatersituatie of mogelijke dijkdoorbraak waarbij gebieden worden bedreigd, dient rekening te worden gehouden met een mogelijke evacuatie van verschillende gebieden. Deze paragraaf beschrijft kaders, handelingsperspectief en het proces waarmee rekening moet worden gehouden.

6.5.1 Evacuatiestrategie

In beide Limburgse veiligheidsregio's is er een generiek evacuatieplan beschikbaar. De hoogwatercrisis van 2021 heeft echter aangetoond dat er behoefte is aan een specifiek plan voor de uitvoering van evacuaties bij hoogwaterscenario's binnen de verschillende gemeentes. Om uniformiteit in de gemeentelijke uitwerkingen te bewerkstelligen, is een handreiking met een bijhorend invulformat opgesteld waaraan gemeenten lokaal uitvoering kunnen geven. De strategieën zijn beschikbaar en vormen voor gemeenten het startpunt voor de gemeentelijke invulling van de lokale uitwerking.

Uitwerking van evacuatieplannen vindt plaats door de individuele gemeente (VRLN) dan wel in de multi-actielijsten (VRZL). Veiligheidsregio Limburg-Noord kent 13 'hoogwatergemeenten' die zelf verantwoordelijk zijn voor het opstellen van een evacuatieplan. Deze zijn alleen gedeeld binnen de eigen gemeente.

6.5.2 Het te evacueren gebied bepalen

Zodra bekend is dat een gebied (mogelijk) moet worden geëvacueerd, is de eerste stap het inzichtelijk maken van de omvang van het gebied en welke waterhoogte daar verwacht wordt. Dit is de taak van het IAT.

Naast het bieden van inzicht in diverse afvoerscenario's kan het nodig zijn om bij meer specifieke situaties en omstandigheden, zoals een dreigende dijkdoorbraak, de mogelijke overstromingen en effecten in beeld te brengen. Rijkswaterstaat levert hiervoor de gebruikelijke afvoerverwachting aan via de hoogwaterberichtgeving, op basis waarvan Waterschap Limburg de mogelijke overstromingen en effecten meer specifiek in beeld kan brengen. Hierbij dient, ook afhankelijk van de situatie en complexiteit, rekening te worden gehouden met de nodige rekentijd. Bij het uitvoeren van een berekening zijn er namelijk verschillende factoren welke complexiteit met zich meebrengen als de weersomstandigheden, het verloop van de afvoer, de waterstand en de duur van het hoogwater. Een precieze radius berekenen van de impact van de doorbraak is in een acute situatie daarom mogelijk niet haalbaar.

Om een situatie van een acute dijkdoorbraak te voorkomen, lopen op verschillende gezette tijden dijkwachters door het gebied om de waterkeringen te controleren. Bij verwachte grote problemen worden deze vroegtijdig herkend en kan al worden begonnen met herstelwerkzaamheden en een berekening, en de daaruit voortkomende maatregelen.

Vervolgens dient door het ROT, met ondersteuning van het IAT, in kaart te worden gebracht welke kwetsbare objecten in het bedreigde gebied liggen en welke gevolgen kunnen optreden bij een dijkdoorbraak of door de hoogwatergolf.

Bij deze objecten valt te denken aan:

- Locaties met verminderd zelfredzamen, zoals ziekenhuizen, huisartsposten- en praktijken, ambulanceposten, verpleeg- en verzorgingstehuizen, kinderdagverblijven en gebouwen met functies in openbare orde en veiligheid;
- Agrarische bedrijven met vee;
- Industrie (aanwezigheid gevaarlijke stoffen);
- Riolering;
- Spoorlijnen;
- Verkeersroutes en doorgaande wegen;
- Elektriciteitsstations;
- Gasknooppunten;
- GSM-masten;
- Drinkwatervoorzieningen/waterinnamepunten.

Het IAT verzorgt de toelichting op de gepresenteerde kaartbeelden, overeenkomstig het uitgangspunt dat bij iedere visualisatie een inhoudelijke duiding wordt verstrekt. Deze duiding geeft inzicht in risico's, afhankelijkheden, scenario's en de operationele consequenties. Hiermee vormt het geografische waterbeeld een beleidsmatig en operationeel fundament voor besluitvorming over evacuatie, inzet van hulpdiensten en de bescherming van kritieke infrastructuur.

De IM-ROT verzorgt de toelichting op de overige multidisciplinaire informatie.

6.5.3 Noodmaatregelen en tijdsfactor

Bij een acute ramp of ernstige vrees daarvoor, waarbij bewoners ernstig gevaar lopen en waar de reguliere bevoegdheden niet het gewenste effect hebben, kan de burgemeester van de desbetreffende gemeente of, in geval van een GRIP 4-situatie de voorzitter van de veiligheidsregio, gebruik maken van noodbevoegdheden (noodbevel dan wel noodverordening). Om een evacuatie in goede banen te kunnen leiden, is het vroegtijdig opstellen van een noodverordening dan wel noodbevel noodzakelijk. De indicatie voor het opstellen hiervan is een te verwachten overstroming of dijkdoorbraak. De burgemeester c.q. voorzitter veiligheidsregio bedient zich van het advies van de Algemeen Commandant Politie (ACP) en het Openbaar Ministerie (OM) omtrent de concepttekst van de noodverordening/noodbevel.

Bij een evacuatie zijn de gemeente en politie de handhavende partij om mensen te vragen dan wel te sommeren om weg te gaan en om te kijken of er nog achterblijvers zijn. Een belangrijk aspect is om te vermelden hoe de handhavende partij dient om te gaan met weigeraars. De ACP adviseert omtrent de noodzaak van extra juridische kaders ten behoeve van de politionele handhaving van de openbare orde en rechtsorde en stemt af met het Openbaar Ministerie. Voor de uitvoering c.q. handhaafbaarheid van deze extra bevoegdheden is het van belang dat er eenduidige bepalingen worden opgenomen.

Bij het afroepen van een noodverordening of noodbevel ter evacuatie, dient rekening gehouden te worden met de tijdsfactor. Tot het daadwerkelijk ontruimd zijn van het betreffende gebied zit namelijk een geruime tijdsduur, afhankelijk van de grootte van het te ontruimen gebied. Ook mogelijke complicerende factoren, bijvoorbeeld de aanwezigheid van veel kwetsbare objecten, kan de evacuatie bemoeilijken. Laatstgenoemde is een belangrijk aandachtspunt voor zowel het ROT als het RBT omdat een beslissing om te evacueren hierdoor sneller zal moeten worden genomen. Het vroegtijdig benoemen van een mogelijke beslissing tot evacuatie kan leiden tot 'vrijwillige evacuatie', wat zorgt voor verlichting in het aantal te ontruimen personen.

Crisiscommunicatie speelt hierin een cruciale rol. Het betrekken van de liaisons van Rijkswaterstaat voor de afvoerverwachtingen en Waterschap Limburg voor de standzekerheid van de waterkering en eventuele duiding van een mogelijke overstroming op basis van beschikbare overstromingskaarten of aanvullende berekeningen, is van belang om tijdig te kunnen bepalen wanneer evacuatie noodzakelijk is en wanneer deze opgestart moet zijn.

Bij het NIPV (nipv.nl) zijn de bevoegdheidenschema's voor de burgemeester en voorzitter veiligheidsregio te vinden betreffende het gebruik van noodmaatregelen als een noodverordening en een noodbevel. Dit betreffen:

- Bevoegdheidenschema 1 – Rampenbestrijding algemeen (rubrieken 3 en 4)
- Bevoegdheidenschema 2 – Openbare orde (rubrieken 3 en 4)

6.5.3.1 Overlast gevende toestroom publiek

Bij grootschalige incidenten is er vaak sprake van een overlast gevende toestroom van publiek. Hiervoor kunnen noodmaatregelen worden ingesteld (door de voorzitter veiligheidsregio of het lokaal bevoegd gezag), welke te vinden zijn de in artikelen 172, 175 en 176 van de Gemeentewet (zie bevoegdheidenschema's 1 & 2 NIPV). Stem bij het opstellen van deze noodmaatregelen altijd af met de politie (Adviseur GBT/RBT Politie).

Afschaling

Een belangrijk aandachtspunt in de overgang naar de nafase (de nazorgfase) bij het afschalen naar een lager GRIP-niveau betreft ook de afgegeven noodmaatregelen. Afschaling zorgt er namelijk voor dat noodbevelen c.q. noodverordeningen die eerder waren afgekondigd door de voorzitter veiligheidsregio onder het lokaal bevoegd gezag van de burgemeester hernieuwd afgestemd moet worden met de politie en in verband met behoefte, eenduidigheid en handhaafbaarheid hernieuwd dienen te worden vastgesteld en afgekondigd.

6.5.4 Evacuatie van verminderd zelfredzamen

Bij te verwachte extreem hoge waterstanden moet vroegtijdig contact worden opgenomen met locaties waar zich verminderd- en niet-zelfredzame personen bevinden. Naast de impact van het mogelijk moeten evacueren van de verminderd- en niet-zelfredzame personen, heeft hoogwater ook betrekking op de bereikbaarheid van de ziekenhuizen en woon- en zorginstellingen. Ondanks de verbeteringen van de waterkeringen, waardoor het water deze ziekenhuizen en woon- en zorginstellingen pas bij extreem hoge waterstanden zou kunnen bereiken, is het vroegtijdig opstarten van communicatie met deze partijen noodzakelijk, juist omdat er bij extreme waterstanden achtereenvolgens meerdere probleemgebieden zullen ontstaan. De GHOR heeft een belangrijke functie in de communicatie met ziekenhuizen en woon- en zorginstellingen zodat zij vroegtijdig op de hoogte zijn. Voor de verdeling van taken tussen de GHOR en Bevolkingszorg is binnen de VRZL een werkkaart beschikbaar (zie bijlage I)

6.5.5 Evenementen

Naast de aanwezigheid van de gebruikelijke inwoners in een gebied dient ook rekening te worden gehouden met grote groepen personen welke aanwezig zouden kunnen zijn bij evenementen en op evenementenlocaties (zoals het MECC). De druk op de hulpdiensten kan in de evacuatiefase worden verminderd door deze evenementen vroegtijdig af te gelasten, aangezien hierdoor het aantal te evacueren personen afneemt. Hiervoor is het van groot belang dat, zodra zeer hoge waterstanden worden verwacht, evenementen die mogelijk impact gaan ondervinden snel inzichtelijk worden gemaakt. Deze inventarisatie wordt uitgevoerd door de sectie Bevolkingszorg en de resultaten ervan worden door de IM-ROT in LCMS verwerkt.

6.5.6 Toerisme

Naast de aanwezigheid van de gebruikelijke inwoners in een gebied dient ook rekening te worden gehouden met toeristen die aanwezig zouden kunnen zijn op campings of andere logies-locaties rondom de uiterwaarden van zowel de Maas als het regionaal watersysteem en in mogelijk te evacueren gebied. Voornamelijk in de zomerperiode kan dit tot een grotere hoeveelheid personen binnen een gebied leiden. In de opvanglocatie kan dit voor een groter aanbod aan op te vangen personen leiden, omdat zij vaak spullen (denk aan campers/caravans/bagage) achter hebben moeten laten. De locatie van campings, vaak dicht gelegen aan uiterwaarden, kan bij een hoogwater in de zomer al snel problemen opleveren. Ook liggen campings vaak in lastig bereikbare locaties waardoor isolatie van toepassing kan zijn. Waterschap Limburg en gemeenten alerteren campings in geval van een te verwachten hoogwater, maar toch kan isolatie optreden. In de zomerperiode dient hier vanuit Bevolkingszorg/gemeenten extra aandacht voor te zijn.

6.5.7 Evacuatie van vee

De zorgplicht voor dieren levend in de natuurlijke omgeving ligt bij de natuurorganisaties. De zorgplicht van landbouwdieren (vee) ligt primair bij de veehouder. De veehouder is daarmee zelf verantwoordelijk voor het evacueren van vee. De lokale overheid houdt hier in de planvorming rekening mee conform het Landelijk

Crisisplan Hoogwater en Overstromingen. De “Leidraad voor het evacueren van vee” van het betreffende ministerie beschrijft de taken en bevoegdheden van de betrokken partijen. Indien agrarische bedrijven met vee worden bedreigd, dient de evacuatie van vee te worden voorbereid. Dit is onmogelijk zonder intensieve samenwerking met de agrarische sector. Het vroegtijdig informeren van liaisons van de agrarische sector is van belang omdat enkele veehouderijen al in een vroegtijdig stadium overlast zouden kunnen ondervinden van hoogwater. Per scenario zijn er afspraken gemaakt ten aanzien van het informeren van LLTB als Limburgse afgevaardigde voor de land- en tuinbouwsector door de IM-ROT.

Voor particulieren en niet-agrarische organisaties is evacuatie van dieren ook een aandachtspunt, maar voor eigen verantwoordelijkheid.

6.5.8 Opschorten wegwerkzaamheden

In geval van een evacuatie van grotere gebieden dienen afvoerroutes beschikbaar te zijn voor vertrekkend verkeer. Het is daarom raadzaam om vanuit de sectie Informatiemanagement en/of Bevolkingszorg bij Rijkswaterstaat, de provincie Limburg en de evacuatiegemeente(n) na te gaan of er wegwerkzaamheden zijn aan belangrijke verkeersaders in het gebied. Indien noodzakelijk geacht kan de voorzitter veiligheidsregio aan de betreffende verkeersverantwoordelijke organisatie het verzoek doen om de wegwerkzaamheden op te schorten.

6.5.9 Handhaving van de openbare orde en rechtsorde in geëvacueerd gebied

De politie is procesverantwoordelijke voor de handhaving van de openbare orde en rechtsorde. Dit gebeurt door het geëvacueerde gebied zoveel mogelijk in samenwerking met ketenpartners af te zetten en af te schermen, en op te treden bij incidenten en calamiteiten. Daar waar er zich bijzondere of vitale objecten in het geëvacueerde gebied bevinden en waar buiten het risico van hoogwater een dreiging op rust, kan het noodzakelijk zijn om aanvullende maatregelen te treffen.

6.5.10 Hersteltijd en terugkeer

Zodra de hoogwatergolf de gemeente is gepasseerd, zullen geëvacueerde inwoners zo snel mogelijk willen terugkeren naar hun woning. De hersteltijd na een overstroming is afhankelijk van allerlei factoren. Denk aan:

- De omvang van de overstroming;
- De veiligheid in het overstroomde gebied;
- Beschikbaarheid van mensen en materiaal;
- Het watervrij zijn van het gebied;
- Het functioneren van vitale infrastructuur (hierbij ook gas- en elektraproblematiek in woningen);
- Het herstel van sociale structuren (scholen, openbaar vervoer, winkels)

Het ROT coördineert de (gefaseerde) terugkeer van inwoners uit ontruimd gebied. Hierbij is het van belang om pas over te gaan tot terugkeer als het waterschap aangeeft dat dit veilig kan. Na het passeren van de hoogwatergolf zullen dijkinspecteurs van het waterschap inspecties gaan uitvoeren. Pas na de inspectie, waarbij geen bijzonderheden zijn aangetoond, kunnen gebieden weer worden vrijgegeven.

6.6 Nafase hoogwater

Nafase bestaat uit alle maatregelen die na een ramp of crisis genomen moeten worden om terug te keren naar een 'normale' situatie. Het betreft maatregelen gericht op 'nazorg' en 'herstel' van mensen, middelen en materialen.

Na extreem hoge waterstanden en zeker na een daadwerkelijke overstroming of dijkdoorbraak, werken de gevolgen voor de crisispartners nog geruime tijd door. Alle partijen zijn in het gebied actief, elk met de eigen taken en verantwoordelijkheden. De schade moet worden geïnventariseerd en het gebied moet veilig en watervrij worden gemaakt. Om de waterkeringen weer veilig te maken worden maatregelen voorbereid en uitgevoerd. Hiervoor is intensieve afstemming en coördinatie met alle betrokken partijen noodzakelijk. Daarvoor is het van groot belang om vanuit het operationele crisisteam een goede overdracht te laten plaatsvinden naar de incidentgemeente(n) middels een overdrachtsdocument, zodat de nafase op een adequate wijze opgestart c.q. opgepakt kan worden. Zowel het overdrachtsdocument als het procesplan nafase zijn naar aanleiding van de evaluaties geactualiseerd en op hoofdlijnen verbeterd.

6.6.1 *Watervrij maken van het overstroomd gebied*

Als de situatie stabiel is, kan begonnen worden met het herstellen van het gebied. De eerste stap hierin is het watervrij maken van het gebied. Hierbij moeten onderstaande activiteiten worden uitgevoerd.

Inventariseren situatie en capaciteit bepalen:

- Lokaliseren bressen/doorsteken;
- Bepalen van de stroomsnelheid, de omvang van het ondergelopen gebied en waterstanden;
- Capaciteit bepalen aanwezige gemalen, bijvoorbeeld de rioolgemalen van de gemeenten (in overleg met de gemeenten, Waterschap Limburg en Waterschapsbedrijf Limburg (WBL));
- Pompcapaciteit bepalen;
- Bepalen beschikbare capaciteit aan noodpompen in en buiten het gebied;
- Inventariseren capaciteit van afvoer onder vrij verval (dijk doorsteken).

Organiseren noodbeheer en gemalen:

- Waarborgen continuïteit van het beheer van de gemalen en pompen;
- Activeren noodpompen en gemalen;
- Lokale voorzieningen treffen voor het operationeel maken van noodpompen;
- Verdelen noodpompen/prioriteren van gebieden (ook afhankelijk van behoefte ROT);
- Plaatsen en operationaliseren noodpompen.

6.6.2 *Operationele en bestuurlijke restpunten*

Nadat de hoogwatergolf de veiligheidsregio is gepasseerd, kunnen er nog operationele en bestuurlijke restpunten zijn die opgepakt moeten worden in het proces nafase (zie 6.5.4). Denk aan:

- Kwelwater;
- Terugkeer bevolking of herhuisvesting;
- Voedselvoorziening;
- Gezondheid (zowel lichamelijk als psychisch);
- Herstel infrastructuur;
- Milieu (in verband met mogelijke aanwezigheid rivierslib);
- Opruimwerkzaamheden;
- Financiële afhandeling;
- Infectieziekten;
- Evaluaties naar de oorzaak/aard van de ramp en het functioneren van de crisisbeheersingsorganisaties.

6.6.3 Herstellen van waterkeringen

Waterschap Limburg kan starten met de herstelwerkzaamheden zodra het gebied/dijkkring weer watervrij is. Het waterschap stelt een plan van aanpak op en er wordt op korte termijn gestart met de herstelwerkzaamheden. Het dijktraject moet te allen tijde gesloten zijn voor een nieuw hoogwater met een definitieve of noodkering. Inspectie van de primaire waterkeringen is na elk hoogwater noodzakelijk, en niet alleen in geval van een dijkdoorbraak. Zodra het water is gezakt, vinden de inspecties plaats door de dijkwachten en -inspecteurs van Waterschap Limburg.

6.6.4 Overdracht en organisatie nafase

Het realiseren van een goede overdracht tussen de crisisorganisatie en de getroffen incidentgemeente(n) is een wezenlijke factor. Het inventariseren van thema's en adviseren over (uitvoering van) de nafase van het incident komt daarbij op de eerste plaats.

Het Regionaal Operationeel Team (ROT) is opdrachtgever voor het opstellen van een overdrachtsdocument preparatie nafase. De Algemeen Commandant Bevolkingszorg (AC-Bz) is eindverantwoordelijk voor het opstellen en overdragen van het overdrachtsdocument preparatie nafase. Het overdrachtsdocument geeft de thema's weer die in de nafase opgepakt dienen te worden en dient als input voor de incidentgemeente(n) om een plan van aanpak nafase op te stellen. Het is van belang dat alle, in het ROT betrokken, partijen vanuit hun eigen organisatie relevante input leveren voor de nafase van de incidentgemeente(n). Na overdracht van de acute naar de nafase is het college van burgemeester en wethouders van de incidentgemeente(n) verantwoordelijk voor de activiteiten in de nafase. De aard en omvang van de ramp bepaalt het vervolg in het verloop van de nafase.

Regionaal Operationeel Team

Nafase is in de basis een verantwoordelijkheid van de incidentgemeente(n). Om te voorkomen dat elke organisatie bij alle individuele gemeenten moet aansluiten in het kader van de nafase, dient er een structuur te worden bedacht die voor alle betrokken organisaties werkbaar is. Er kan daarom gekozen worden het ROT in afgeslankte vorm actief te laten blijven in de vorm van een Langdurig Crisis team. Als er niet voor gekozen wordt om een afgeslankt ROT actief te laten blijven, wordt minimaal geborgd dat er een duidelijke en voor iedereen werkbaar (project)structuur staat, met duidelijk eigenaarschap en een volledig overdrachtsdocument (betreft de verantwoordelijkheid van de sectie Bevolkingszorg).

In de nafase gelden voor het ROT/de kolommen de volgende uitgangspunten- en aandachtspunten:

- Het ROT schaal niet af voordat er een duidelijk en volledig overdrachtsdocument is opgeleverd met een (project)structuur die voor iedereen (inclusief de waterpartners) werkbaar is;
- Borg een proces waarbij de regionale coördinatie op de nafase pas overgedragen wordt als er lokaal geen ondersteuning meer nodig is;
- Koester de inzet van alle betrokkenen die langdurig zijn ingezet en indrukwekkende momenten hebben meegemaakt. Doe recht aan die inzet door goede nazorg te bieden. Het ontwikkelen van een protocol rondom nazorg is onderdeel van de nafase en betreft een verantwoordelijkheid van alle individuele organisaties zelf. Overweeg hierbij een gecombineerde aanpak;
- Controleer bij afschaling de impact op de afgegeven noodmaatregelen (zie paragraaf 6.5.3.1).

Waterschap Limburg

Het waterschap heeft haar eigen monodisciplinaire activiteiten met betrekking tot de nafase van hoogwaterincidenten. Deze maatregelen bestaan uit de volgende onderdelen:

- Afbreken preventieve maatregelen;
- Opruimen zwerfvuil in beken en bij keringen;
- Inspectie en herstel;
- Bij doorbraak: zorgen dat de continuïteit van de organisatie is geborgd (pompcapaciteit, bemensing);
- Watervrij maken overstroomd gebied;
- Afbouwen maatregelen;
- Monodisciplinaire evaluatie.

Een uitgebreidere beschrijving van deze processen is terug te vinden in de verschillende hoogwaterbestrijdingsplannen van Waterschap Limburg.

Rijkswaterstaat

Bij Rijkswaterstaat bestaat de nafase/nazorg uit de volgende onderdelen:

- Inspecteren en vrijgeven van de vaarweg;
- Inspectie/herstel van kunstwerken, oevers en eventuele persleidingen;
- Het opruimen van het zwerfvuil binnen het beheersgebied op haar eigen terreinen op de oever en uiterwaard. Het doel daarbij is de verschillende functies van de rivier, onder andere veiligheid voor vaartuigen en kunstwerken, te waarborgen;
- Analyse/duiding van risico's en advies over het achtergebleven rivierslib. Indien nodig kan de Milieu Ongevallendienst (MOD) worden ingeschakeld voor monsternamen. De duiding van de resultaten voor de volksgezondheid gaan via het RIVM en de Geneeskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen (GAGS) van de GGD.

GGD

Voor acties aangaande infectieziekten en gezondheidsrisico's voor de bevolking (bijvoorbeeld door het vrijkomen van gevaarlijke stoffen uit rivierslib) zal de GGD – afdelingen Infectieziektebestrijding en Medische Milieukunde – betrokken moeten worden om te beoordelen of er geen gezondheidsschade veroorzaakt wordt. De MOD levert hierbij de resultaten aan en de GGD zal, mogelijk in samenspraak met het RIVM, hier duiding aan geven.

Regionale crisisorganisatie Bevolkingszorg

De regionale crisisorganisatie Bevolkingszorg zorgt in opdracht van het ROT voor het opstellen en overdragen van het overdrachtsdocument preparatie nafase. Bij voorkeur wordt de incidentgemeente(n) al tijdens de acute fase betrokken bij het opstellen van dit document. De ACBz brengt het concept overdrachtsdocument ter bespreking en vaststelling in het (laatste) ROT-overleg. Hierbij wordt om relevante input gevraagd van alle in het ROT betrokken partijen. Na vaststelling in het ROT draagt de ACBz (eventueel na bespreking met de coördinerend gemeentesecretaris) het overdrachtsdocument over aan de gemeentesecretaris van de incidentgemeente(n).

Incidentgemeente(n)

Na overdracht van de acute fase naar de nafase is het van belang dat de incidentgemeente(n) de werkzaamheden, gericht op nazorg en herstel, zo snel mogelijk overneemt. Afhankelijk van de aard en omvang van de ramp moet een keuze gemaakt worden met betrekking tot de (bestuurlijke) aansturing en de lokale uitvoeringsorganisatie. Indien nodig formeert de incidentgemeente(n) (tijdelijk) een projectorganisatie nafase. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van het generieke procesplan nafase van Bevolkingszorg.

Overige kolommen

Voor de overige kolommen geldt dat zij terugvallen op de reguliere nazorgplannen en het rampbestrijdingsproces nazorg waarvoor Bevolkingszorg verantwoordelijk is.

Bijlagen & afkortingenlijst

Afkortingenlijst

- A. Multidisciplinaire Informatiekaart (MIK) Hoogwater Limburg
- B. GMK-blad Hoogwater Maas
- C. GMK-blad Hoogwater regionaal watersysteem
- D. Opschalingsschema RWS-WL-RWS-VR bij hoogwater Maas
- E. Overzicht watergangen uitmondend in de Maas
- F. Convenant 'Hoogwaterberichtgeving en prognoses 2020'
- G. Instructie Informatiemanager ROT
- H. Format situatierapportage gemeenten
- I. Multidisciplinaire actielijst (VRZL)
- J. Werkkaart bevolkingszorg en GHOR verminderd zelfredzamen (VRZL)
- K. Onderliggende documenten (niet opgenomen in bijlagen)
- L. Impact externe partners
- M. Overzicht documenten
- N. Evacuatiestrategie
- O. Werkwijze IAT (Impact Analyse Team Hoogwater Limburg)

Afkortingenlijst

ACB	Algemeen Commandant Brandweer
AC-Bz	Algemeen Commandant Bevolkingszorg
ACGZ	Algemeen Commandant Geneeskundige Zorg
ACP	Algemeen Commandant Politie
Bgm's	Burgemeesters
Bz	Bevolkingszorg
CaCo	Calamiteitencoördinator
CAROT	Communicatieadviseur ROT
CBO	Crisisbeheersingsorganisatie
CVE	Coördinator Verkenningseenheden
DOPS	Directie Operaties
EMRIC	Euregio Maas-Rijn Incidentbestrijding en Crisisbeheersing
GAGS	Geneeskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen
GBT	Gemeentelijk Beleidsteam
GDC	Geautomatiseerd Draaiboek Calamiteitenbestrijding
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
GMK	Gemeenschappelijke Meldkamer
GMK-L	Gemeenschappelijke Meldkamer Limburg
CoPI	Commando Plaats Incident
GRIP	Gecoördineerde Regionale Incidentenbestrijdingsprocedure
HCC	Hoofd Crisiscommunicatie
HID	Hoofdingenieur-Directeur
HID ZN	Hoofdingenieur-Directeur van Rijkswaterstaat Zuid Nederland
HIN	Hoofd Informatie
IAT	Impact Analyse Team
ICO	Informatiecoördinator
IenW	Infrastructuur en Waterstaat
IM-ROT	Informatiemanager Regionaal Operationeel Team
IM TBZ	Informatiemanager Team Bevolkingszorg
KCC	Klant Contact Centrum (Waterschap Limburg)
KCR2	Knooppunt Coördinatie Regio's-Rijk
LAC	Lokaal Actiecentrum
LCMS	Landelijk Crisis Management Systeem
LLTB	Limburgse Land- en Tuinbouwbond
LOCC	Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum
MIK	Multidisciplinaire Informatiekaart
MKB	Meldkamer Brandweer
MOD	Milieu Ongevallendienst
MSBZ	Medewerker Sectie Bevolkingszorg
NAP	Normaal Amsterdams Peil
OKO	Operationeel Kernoverleg
OM	Openbaar Ministerie
OvD-Bz	Officier van Dienst Bevolkingszorg
Q&A	Questions & Answers
RBP	Rampbestrijdingsplan
RBT	Regionaal Beleidsteam
RCCB	Regionaal Conflict- en Crisisbeheersing
RMOA	Regionaal Militair Operationeel Adviseur
ROL	Regionaal Operationeel Leider
ROT	Regionaal Operationeel Team
RWS	Rijkswaterstaat
SGBO	Staf Grootchalig en Bijzonder Optreden
Sitrap	Situatierapportage
TBz	Team Bevolkingszorg
VRLN	Veiligheidsregio Limburg-Noord

VRZL	Veiligheidsregio Zuid-Limburg
WAS	Waarschuwing- en alarmeringssysteem
WAT	Waterschap Actie Team
WBL	Waterschapsbedrijf Limburg
WBT	Waterschap Beleidsteam
WL	Waterschap Limburg
WRL	Waterveiligheid en Ruimte Limburg
WOL	Waterschaps Operationeel Leider
WOT	Waterschap Operationeel Team
ZN	Zuid Nederland

Bijlage A – Multidisciplinaire Informatiekaart (MIK) Hoogwater Limburg

De recentste operationele versie van de Multidisciplinaire Informatiekaart (MIK) Hoogwater Limburg is te raadplegen via de daartoe ingerichte systemen.

Bijlage B - GMK-blad Hoogwater Maas

De recentste operationele versie van het GMK-blad Hoogwater Maas is te raadplegen via de daartoe ingerichte systemen.

Bijlage C - GMK-blad Hoogwater regionaal watersysteem

De recentste operationele versie van het GMK-blad Hoogwater regionaal watersysteem is te raadplegen via de daartoe ingerichte systemen.

Bijlage D - Opschalingsschema RWS-WL-RWS-VR bij hoogwater Maas

Afvoer St. Pieter	RWS Hoogwaterberichtgeving	Opschaling door RWS	Triggers IAT	Opschaling door WL	Opschaling door de veiligheidsregio's
> 800 m ³ /s binnen 24 uur	Start statusberichtgeving	Fase 0 ACTIVATIE DRAAIBOEK HOOGWATER		Fase 0 Alle acties verlopen in de lijnorganisatie	GRIP 0
1000 m ³ /s	Attenderingsbericht door Meldkamer Water ZN	Fase 0		ACTIVATIE GDC (geautomatiseerd draaiboek calamiteiten) Indien prognose stijging naar 1250m ³ /s worden onderstaande preventieve maatregelen uitgevoerd: Bedienen afsluiters Installeren/activeren pompen Dichtzetten coupures Opbouwen demontabele keringen Uitvoeren noodplannen	GRIP 0 Gemeenschappelijke Meldkamer Limburg informeert de calamiteitencoördinator
1250 m ³ /s	Voorwaarschuwingsbericht door Meldkamer Water ZN	Fase 1		Regieteam (meer coördinatie nodig in de lijn en afstemming of opschaling nodig is) Uitvoering nulmeting dijkinspectie gehele gebied. Start dijkinspectie gebied Noord 1 x per dag	GRIP 0 Meldkamer Brandweer alarmeert de Informatiemanager ROT van beide veiligheidsregio's en de Officieren van Dienst Bevolkingszorg van alle Maasgemeenten

Afvoer St. Pieter	RWS Hoogwaterberichtgeving	Opschaling door RWS	Triggers IAT	Opschaling door WL	Opschaling door de veiligheidsregio's
1500 m ³ /s	Alarmering - Hoogwaterbericht 2 x per dag		Attendering IAT bij prognose >2250 m ³ /s		GRIP 0 VRZL: Operationeel Kernoverleg (Calamiteitencoördinator, Informatiemanager ROT, Regionaal Operationeel Leider, Hoofd Crisiscommunicatie, Operationeel Leider RWS ZN) VRLN: Kern-ROT
1750 m ³ /s			Opkomen IAT	Fase 1 WAT + WGT actief Start dijkinspectie gebied Zuid 1 x per dag Bij stijgende trend waterveiligheid beeld opstellen door AWM (adviesteam waterkeringen Maas) Bij stijgende trend waterbeeld door AH (adviesteam hydrologie)	
2000 m ³ /s	Hoogwaterbericht 3 x per dag	Fase 2 Bestrijdingsteam ZN en Crisisteam-RWS	Actief	Fase 2 WOT actief Dijkinspectie geheel gebied 2 x per dag ST actief (op verzoek WOL) AWM actief AH actief IAT actief	GRIP 2 Regionaal Operationeel Team

Afvoer St. Pieter	RWS Hoogwaterberichtgeving	Opschaling door RWS	Triggers IAT	Opschaling door WL	Opschaling door de veiligheidsregio's
2600 m ³ /s	Hoogwaterbericht 4 x per dag	Fase 3 Corporate Crisisteam-RWS	Actief	Fase 3/4 WBT actief Dijkinspectie geheel gebied 4 x per dag ST actief (op verzoek WOL) AWM actief AH actief IAT actief	GRIP 4 Regionaal Beleidsteam
4 dagen nadat de hoogwatergolf van 1500m ³ /s St. Pieter is gepasseerd met een dalende trend óf bij een waterstand van 3.00m +NAP bij Dieze – Hedel met een prognose van daling	Afsluitend (landelijk) hoogwaterbericht*	Fase 1 Afschaling Crisisteam-RWS	Afschaling n.a.v. besluit ROT's mits alle te bedienen crisisteams (dus ook mono crisisteams waterpartners) hiermee instemmen.	Fase 1 Afschaling WL is afhankelijk van: Het passeren van de hoogwatergolf in Mook (ca. 2 dagen nadat de hoogwatergolf bij St. Pieter is gepasseerd.) Genormaliseerde waterstanden Verdere prognose van het waterbeeld.	
<800 m ³ /s bij Mook	Regionaal afschalingsbericht*	Fase 0 Afschaling bestrijdingsteam ZN		Fase 0 Afschaling WL bij afvoer <1250m ³ /s bij Mook met een dalende trend.	

WAT: Waterschap Actieteam
 WGT: Waterschap Gebiedsteam (Sittard, Horst)
 WOT: Waterschap Operationeel Team
 WBT: Waterschap Beleidsteam

Bijlage E - Overzicht watergangen uitmondend in de Maas

Naam Watergang in de gemeente	Bij km-raai Maas	Afsluiting doorvoer waterkering			
Voer / Eijsden	4.5	nee	Springbeek	105.1	ja
Zeep / Maastricht	9.8	ja	Wylrebeek	105.9	ja
Heugemerwater / Maastricht	11.2	nee	Rijnbeek	108.4	ja
Jeker / Maastricht	12.7	nee	Stepkensbeek	110.3	ja
Noordelijke Jekertak / Maastricht	12.7	ja	Genooyerveldlossing	111.0	ja
Kanjel Julianakanaal Limmel	15.5	ja	Groot Raay	111.1	n.v.t.
Kanjel Borgharen	16.2	ja	Stopbeek	111.2	ja
Oude Kanjel Itteren	22.5	ja	Baarsdonk	112.0	n.v.t.
Geul / Voulwammes	22.5	nee	Everlosebeek	112.8	n.v.t.
Oude Broekgraaf / Geulle a/d Maas	25.4	ja	Vorstermolenbeek	113.0	ja
Hemelbeek / Elsloo	28.3	ja	Latbeek	114.3	ja
Zijtak Ur / Stein	36.0	nee	Salder	115.8	n.v.t.
Ur / Urmond	37.3	ja	Haagbeek	117.0	n.v.t.
Kingbeek / Grevenbicht	48.3	ja	Molenbeek van Lottum	117.4	n.v.t.
Rulbeek / Roosteren	65.2	ja	Lottumsche Tassbeek	118.5	ja
Leigraaf Molenplas	65.2	ja	Lingsforterbeek	120.2	ja
Thornerbeek	66.8	ja	Aarsbeek	121.0	n.v.t.
Vlootbeek	70.0	nee	Cannegieter	121.5	n.v.t.
Slijbeek	68.0	ja	Broekhuizer Molenbeek	122.4	ja
Breulesgraaf	5.0	ja	Dorp	123.3	ja
Slenk in Herten	77.5	ja	Rode Beek (Broekhuizen)	123.8	ja
Hambeek	78.2	nee	Kasteel Ooyen	124.4	ja
Roer	79.4	ja	Gelderns Nierskanaal	124.5	n.v.t.
Maasnielderbeek	81.2	nee	Maasbroek	125.9	ja
Zeven Ellen Waterlaat	7.2	nee	Elsholterbroek	126.5	n.v.t.
Ziep Buggenum	85.5	ja	Buschweiden	128.1	n.v.t.
Leigraaf van Weijershof naar Asselt	86.5	nee	Wolterskamp	129.1	ja
Zwaarveldlossing	86.3	nee	Zwartbroeksegraaf	129.4	n.v.t.
Bypass Neer	88.0	n.v.t.	Looisegraaf	130.2	ja
Neerbeek	88.8	ja	Wellse Molenbeek	131.9	ja
Swalm	89.5	n.v.t.	Tiendschuur	132.5	n.v.t.
Afwateringskanaal	90.9	n.v.t.	Groote Molenbeek	133.1	ja
Lierbeek	93.2	n.v.t.	Oostrumsche Beek	135.0	ja
Huilbeek	94.0	ja	Papenbeekse Broeklossing	135.1	ja
De Weerd	96.5	n.v.t.	Ayensebeek	138.2	ja
Tasbeek	96.5	n.v.t.	Veerweglossing	140.5	n.v.t.
Schelkensbeek	97.5	n.v.t.	Heukelomsebeek en lossing	142.6	ja
Boshoeckerloop	100.4	n.v.t.	Eckeltsebeek	144.5	ja
Aalsbeek	101.7	ja	Ossenkamplossing	147.4	n.v.t.
Kwistbeek	102.5	ja	Heijense Leigraaf	151.7	ja
De Brand	103.3	ja	Kleefsebeek	151.7	ja
Middelste Horst	103.8	ja	Niers	157.3	
Engerbeek	103.9	ja	Tielebeek	158.6	ja
			Meulenbroekbeek	160.3	

Bijlage F - Convenant 'Hoogwaterberichtgeving en prognoses 2020'

De recentste operationele versie van het Convenant 'Hoogwaterberichtgeving en prognoses 2020' en is te raadplegen via de daartoe ingerichte systemen.

Bijlage G - Instructie Informatiemanager ROT

De recentste operationele versie van de Instructie Informatiemanager en is te raadplegen via de daartoe ingerichte systemen.

Bijlage H - Format situatierapportage gemeenten

Gemeente:	
Datum + Tijd:	
Sitrap nummer:	

Huidige situatie:	
Verwachte ontwikkelingen:	Best-case scenario •
	Worst-case scenario •
	Real-case scenario •
Knelpunten: (proces, calamiteit)	
Besluiten en nieuwe maatregelen van gemeente:	1.
Beslispunten / adviezen voor anderen:	1.
Overige informatie / terugkoppeling:	

Bijlage I – Multidisciplinaire actielijst VRZL

De recentste operationele versie van de Multidisciplinaire actielijst VRZL is te raadplegen via de daartoe ingerichte systemen.

Bijlage J - Werkkaart bevolkingszorg en GHOR verminderd zelfredzamen (VRZL)

De recentste operationele versie van de Werkkaart bevolkingszorg en GHOR verminderd zelfredzamen (VRZL) is te raadplegen via de daartoe ingerichte systemen.

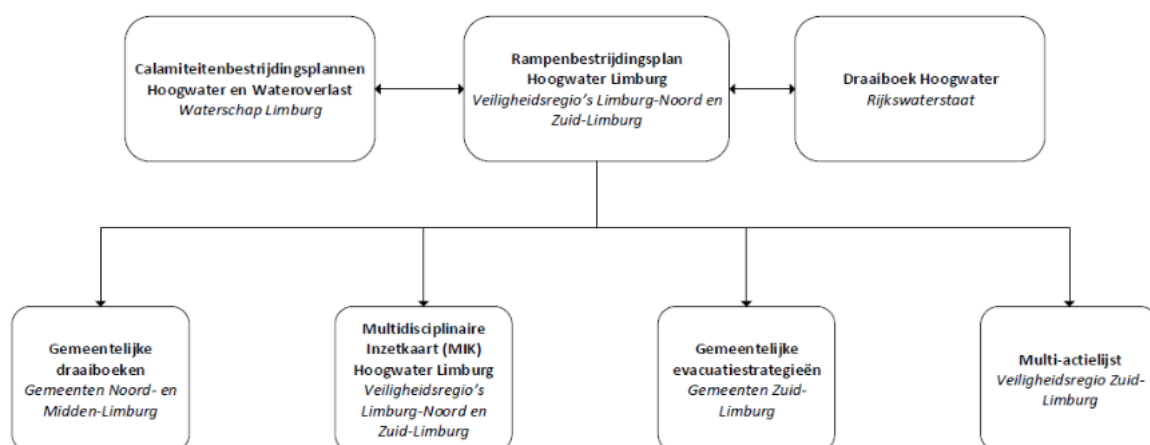
Bijlage K - Onderliggende documenten (niet opgenomen in bijlagen)

- Draaiboeken gemeenten
- Draaiboek Hoogwater RWS Zuid-Nederland
- Calamiteitenbestrijdingsplan (CBP) Maas Hoogwater Waterschap Limburg
- Calamiteitenbestrijdingsplan wateroverlast Waterschap Limburg
- Diverse deelplannen voor beken en zijrivieren en waterbuffers
- Geautomatiseerd draaiboek calamiteitenbestrijding Waterschap Limburg
- Leidraad voor het evacueren van vee (Ministerie EZK)
- Landelijk Crisisplan Hoogwater en Overstromingen (Ministerie IenW)
- Multidisciplinaire Informatiekaart (MIK) Extreem Weer

Bijlage L - Impact externe partners

Organisatie	Gevolgen/taak hoogwater
Chemelot	Kunnen bij problematiek met het Julianakanaal hinder ondervinden doordat de koelwaterinname tijdelijk moet worden gestopt
Enexis	Door hoogwater en diens afvoersnelheid kunnen problemen ontstaan door het wegspoelen van elektraleidingen of onder water gelopen stroomkasten, elektraloze huishoudens tot gevolg.
Gasunie	Door hoogwater en diens afvoersnelheid kunnen problemen ontstaan door het wegspoelen van gasleidingen, met gaslekkages en gasloze huishoudens tot gevolg.
LLTB	Bij hoogwater komen er vaak (landbouw-)dieren in de problemen. De LLTB is de liaison voor de agrarische sector en kan bij problemen met dieren vaak snel te weten komen bij welk bedrijf/persoon deze horen. Ook coördineren zij evacuatie van vee.
Prorail	Bij hoogwater kunnen er problemen op het spoor ontstaan door water op de rails. Probleemgebied Bunde/Meerssen. Daarnaast kan er bij evacuatie besloten worden om het treinverkeer stil te leggen.
Provincie Limburg	Verantwoordelijk voor de N-Wegen in Limburg. Wanneer er N-wegen onder water komen te staan sluiten ze deze af.
Rijkswaterstaat droog	Verantwoordelijk voor de snelwegen. Op de snelwegen A2 en A79 thv Meerssen kunnen problemen ontstaan door opstuwing van water uit de zijrivieren bij waterdoorgangen onder de snelweg. Wanneer deze afgesloten dienen te worden loopt dit via RWS.
Rijkswaterstaat nat	Verantwoordelijk voor Maas (hoogwaterberichtgeving) en Julianakanaal (kanaal en diens dijken)
Waterleiding Maatschappij Limburg	Verantwoordelijk voor het drinkwater in Limburg. Halen dit drinkwater vanuit de Maas, bij hoogwater dus impact door vuil.
Waterschap Limburg	Verantwoordelijk voor de zijrivieren (hoogwaterberichtgeving) en de dijken rondom de Maas.

Rampenbestrijdingsplan Hoogwater Limburg en daarmee samenhangende planvorming

Evacuatiestrategie hoogwater Limburg

Versie: 1.0

Datum: 26-09-2023

Bevolkingszorg VRZL & VRLN

Inleiding

Deze evacuatiestrategie is opgesteld naar aanleiding van een onderzoek (VRLN, 2020) naar de succesfactoren voor een evacuatie bij de Maas in Limburg. Hier zijn de ervaringen van de hoogwaterramp in 2021 in Limburg aan toegevoegd. Het resultaat is een generieke evacuatiestrategie hoogwater voor de provincie Limburg. Deze evacuatiestrategie is toepasbaar op alle hoogwaterscenario's waarbij evacuatie van mens en dier aan de orde is. Deze strategie beschrijft de stappen die nodig zijn voor een succesvolle voorbereiding op en uitvoering van evacuatie.

Het document bevat twee delen:

- Deel 1 is de uitgewerkte strategie voor het ROT en het GBT/RBT.
- Deel 2 bevat het invulformat voor een evacuatieplan per gemeente.

Deel 1

1.1 Criteria voor een evacuatiebesluit

De beslissing ten aanzien van evacuatie wordt, afhankelijk van het GRIP-niveau, door het GBT of het RBT genomen op basis van een advies van het ROT. Het uit te brengen advies door het ROT wordt opgezet aan de hand van 4 criteria. De 4 criteria die geconcretiseerd moeten worden, zijn hier kort toegelicht. **Het invullen en concretiseren van deze vier criteria is een taak van het ROT.**

Verwachte faalkans

[In deze paragraaf wordt de verwachte faalkans en impact voor de desbetreffende gemeente (per dorp/stad) in kaart gebracht. Dat wil zeggen: benoem bij welke waterstand, welk gebied bedreigd wordt. Voor de Maas en de beken en (zij)rivieren zijn er in de multi-actielijst (VRZL) al momenten opgenomen waarop geëvacueerd zou moeten en wanneer water bewoond gebied bereikt. Daarnaast zijn de inundatiefilmpjes (van RWS) en kaartlagen (VRLN/VRZL) beschikbaar.]

Verwachte impact en gevolgen van de dreiging

[De mate en hoeveelheid (waterhoogte, kuub/afvoer, stroming) van de overstroming bepalen de impact voor het te overstromen gebied. Op basis van grootte of hoeveelheid kunnen dit bijvoorbeeld zijn:

- Fysieke verwondingen of overlijden van burgers;
- Schade aan sociale en economische processen;
- Schade aan huizen;
- Burgers die (tijdelijk) zonder onderdak zitten

Verwachte duur van de evacuatie in worstcasescenario

[De verwachte tijdsduur van de evacuatie is een erg belangrijk criteria voor het concretiseren van het besluit ter evacuatie. Wanneer de duur in een bepaalde gemeente langer is, bijvoorbeeld door een te evacueren zorginstelling, moet het evacuatiebesluit eerder vallen en zal capaciteit goed moeten worden verdeeld over de regio.]

Beschikbare middelen

[In deze paragraaf wordt een schatting gemaakt van de hoeveelheid beschikbare middelen vanuit de multi-kolommen voor het uitvoeren van de evacuatie.]

Conclusie

[In deze conclusie wordt een totaaloverzicht van bovenstaande criteria gegeven. **Op basis van de verwachte faalkans, impact en duur en inzicht in de beschikbare middelen dient het ROT een advies aan het GBT of RBT uit te brengen over het wel of niet evacueren van het betreffende gebied.]**

Criterium	Advies
1. Verwachte faalkans	
2. Verwachte impact en gevolgen van de dreiging	
3. Verwachte duur van de evacuatie in worstcasescenario	
4. Beschikbare middelen	

1.2 Evacuatie in stappen

Bij zowel een dreiging van een overstroming als een daadwerkelijk overstroming dienen er verschillende stappen te worden uitgevoerd om een evacuatie succesvol te laten verlopen. Het startpunt van deze stappen is dan ook een GRIP opschaling, zoals te zien in de tabellen in hoofdstuk 1.

De verschillende stappen kunnen worden opgedeeld in twee soorten stappen: actiestappen en communicatiestappen. Om hier duidelijk onderscheid in te maken zijn de communicatiestappen gemarkeerd met een **groen** kopje.

De verschillende stappen zijn opgedeeld in verschillende fasen. Beginnend bij de fase 'voorbereiding evacuatie (GRIP 2). In de daarop volgende fase wordt de evacuatie aangekondigd en uitgevoerd. Nadat de evacuatie heeft plaatsgevonden wordt er overgegaan naar de fase waarin zorg wordt geleverd voor evacuees en achterblijvers. De laatste fase is de terugkeer naar een normale situatie.

1.3 Voorbereiding evacuatie

Stap	Actiehouder
Start ROT & RBT Start van ROT & RBT-vergaderstructuur.	Veiligheidsregio
Faalkans en impact bepalen (criteria 1 en 2) Bepalen faalkans en impact. Gebruik hiervoor de multi-actielijsten Maas en zijrivieren en de lokale evacuatieplannen van gemeenten.	ROT (Multi-actielijst)
Tijd, tempo, duur en middelen bepalen (criteria 3 en 4) Bepalen en inschatten van tijd, tempo en duur factoren. Gebruik hiervoor de multi-actielijsten Maas en zijrivieren en de lokale evacuatieplannen van gemeenten.	ROT (Multi-actielijst)
Breng advies uit aan BT (GBT of RBT) Advies wordt opgesteld op basis van de vier genoemde criteria.	ROT
Besluitvorming evacuatie Het RBT of GBT besluit tot evacuatie. Dit gebeurt zodra het ROT een advies heeft uitgebracht op basis van de vooraf bepaalde criteria voor de evacuatie.	GBT/ RBT en ROT
Communiceer met- en via de media bij een sterke dreiging van overstroming Licht media in over de situatie	ROT, Sectie Crisiscommunicatie (i.s.m. gemeente. Veiligheidsregio is leidend)
Denk na over gevolgen op primaire levensbehoefte bij isolatie van gebieden Neem bijvoorbeeld contact op met supermarkten over de dreigende situatie, mogelijk zorgen voor extra bevoorrading	ROT, Sectie BZ (i.s.m. gemeente)
(Instellingen met) verminderd zelfredzamen waarschuwen (Instellingen met) verminderd zelfredzamen dienen vroegtijdig te worden gewaarschuwd over de mogelijke evacuatie.	ROT, Sectie GHOR ROT, Sectie BZ en Crisiscommunicatie (verdeling op basis van werkkaart verminderd zelfredzamen).
Gerichte communicatie ondernemers Ondernemers kunnen ivm hun bedrijfsactiviteiten een bijzondere groep zijn die vroegtijdig informatie moeten krijgen over wat er van hun verwacht wordt en wat hen te doen staat.	ROT, Sectie BZ en Crisiscommunicatie (i.s.m. gemeente) LLTB voor land- en tuinbouwbedrijven.
Burger waarschuwen Waarschuw de burger over de dreiging van het hoogwater en een mogelijke evacuatie die komen gaat.	ROT, Sectie Crisiscommunicatie (i.s.m. gemeente)
Burger alarmeren Wanneer de dreiging van de overstroming verder oploopt dient de burger een nieuwe boodschap te krijgen welke	ROT, Sectie Crisiscommunicatie (i.s.m. gemeente)

vrijwillige evacuatie al opstart. Bijvoorbeeld het verplaatsen van voertuigen of huisraad zijn berichten die daarbij helpen.	
Opvanglocatie(s) inrichten Tijdelijke opvanglocatie(s) inrichten voor de opvang van verminderd zelfredzamen en personen die niet in hun eigen opvang kunnen voorzien.	ROT, Sectie BZ (i.s.m. gemeente)
Stel een noodverordening op Juridisch hulpmiddelen bij evacuatie en voorkomen ramptoerisme.	ROT, Sectie BZ (i.s.m. gemeente)

1.4 Aankondiging evacuatie en uitvoer evacuatie

Stap	Actiehouder
Aankondiging evacuatie Er wordt gecommuniceerd dat er een evacuatie plaats gaat vinden.	ROT, Sectie Crisiscommunicatie (i.s.m. gemeente)
Evacuatie van niet – en verminderd zelfredzamen Aan de hand van de prioriteit van verminderd zelfredzamen en mate van dreiging in een gebied worden eerst verminderd zelfredzamen geëvacueerd.	Gemeenten i.s.m. GHOR, Politie en defensie,
Burger adviseren te vertrekken Geef de burger een dringend advies om te vertrekken.	ROT, Sectie Crisiscommunicatie (i.s.m. gemeente. Veiligheidsregio is leidend)
Burger 'verplichten' te vertrekken Geef de burger een verplichting om het gebied te verlaten op basis van de opgestelde noodverordening; Geef de burger een ultimatum (tijdstip) om uit het gebied te zijn.	ROT, Sectie Crisiscommunicatie (i.s.m. gemeente. Veiligheidsregio is leidend)
Evacuatie burgers Burgers worden geëvacueerd uit het gebied.	Gemeenten i.s.m. Politie en defensie.
Evacuatie van dieren en kostbare objecten Evacueer dieren en kostbare objecten uit de bedreigde gebieden. Deze stap is flexibel en wordt wanneer mogelijk vooruitgeschoven.	Dieren: LLTB voor land- en tuinbouwbedrijven. Kostbare objecten: gemeenten met eventuele hulp.

1.5 Zorg voor evacuees, achterblijvers & omgeving

Stap	Actiehouder
Personen in het overstroomde gebied in kaart brengen Breng in kaart wie er is achtergebleven in het overstroomde gebied en waar deze personen zich bevinden.	ROT, Sectie BZ (i.s.m. gemeenten en multi partners).
Communicatie met achterblijvers Communiqueer met achterblijvers over wat hen te doen staat.	ROT, Sectie Crisiscommunicatie (i.s.m. gemeente. Veiligheidsregio is leidend)
Bepaal benodigde capaciteit voor redden en gereedmaken hulpverleners Bepaal benodigde capaciteit voor het uitvoeren van redding.	ROT, Sectie Brandweer, politie, defensie
Redden Red overgebleven burgers uit het overstroomde gebied.	Brandweer met behulp van Politie en defensie.

Deel 2: Evacuatieplan per gemeente

Een succesvolle evacuatie vergt niet alleen een goede uitvoering van het plan maar vergt ook een goede voorbereiding. Deze voorbereiding dient deels te worden uitgevoerd op gemeentelijk niveau.

In dit deel worden de stappen die uit te voeren zijn op gemeentelijk niveau gepresenteerd in de vorm van een invulformat. Iedere gemeente, waarop de multi actielijsten Maas en zijrivieren van toepassing zijn, hebben eind 2022 het advies gekregen om, op basis van onderstaand invulformat, een lokaal evacuatieplan te maken. Deze lokale evacuatieplannen helpen de gemeenten en de multi partners in de voorbereiding (advies en besluitvorming) op en uitvoering van een daadwerkelijke evacuatie.

De actuele versies van de lokale evacuatieplannen per gemeente zijn beschikbaar via CrisisConnect.

Invulformat gemeentelijk evacuatieplan

Opstellen van een gebiedsaanduiding

[Zie hiervoor de multi-actielijst (VRZL), de inundatiefilmpjes (van RWS) en kaartlagen (VRLN/VRZL). Hierin staat welke gebieden bij welke waterstand moeten worden geëvacueerd.]

Capaciteit infrastructuur

[Breng wegen, spoor en vaarwegen in kaart die relevant zijn voor een evacuatie en beschrijf dit hier. Breng daarnaast ook de vervoersmiddelen, het mogelijk afzetten van routes, de capaciteit van wegen in kaart om een beeld te krijgen van de capaciteit van de infrastructuur.]

Vluchtroutes

[Breng vluchtroutes en alternatieve vluchtroutes in kaart en beschrijf/schets deze hier. Houdt hierbij rekening met isolatie van gebieden die onderlopen binnen de gemeente.]

Kwetsbare objecten en verminderd zelfredzamen

[Breng in kaart welke kwetsbare objecten en verminderd zelfredzamen zich bevinden in gebieden die mogelijk in gevaar zijn bij hoogwater.]

Opvanglocaties

[Breng in kaart welke opvanglocaties beschikbaar zijn voor evacuees.]

Mensen en middelen

[Breng in kaart hoeveel capaciteit (mensen en middelen) vanuit de eigen gemeentelijke organisatie nodig zijn om de evacuatie tot uitvoer te kunnen brengen, inclusief de opvang van evacuees.]

Risico- en crisiscommunicatie met burger

[Communicatieberichten voor risico- en crisiscommunicatie worden geleverd door de veiligheidsregio. Stel relevante informatie voor de eigen gemeente alvast op in een gemeentelijk bericht (risicocommunicatie – bijvoorbeeld wachtnietopwater.nl). Zorg voor bemensing van telefoonteam of bemensing voor het plaatsen van crisiscommunicatie in geval van daadwerkelijk hoogwater.]

Bijzonderheden en knelpunten

[Op gemeentelijk niveau kunnen er bijzonderheden en unieke knelpunten zijn die niet gelden op regionaal niveau. Breng deze bijzonderheden en knelpunten in kaart en beschrijf de gevolgen hiervan.]

Bijlage O - Werkwijze IAT (Impact Analyse Team Hoogwater Limburg)

De recentste operationele versie van de Werkwijze IAT (Impact Analyse Team Hoogwater Limburg) is te raadplegen via de daartoe ingerichte systemen.